1725-8359

SIGNALS 2011

IL-GLOBALIZZAZZJONI, L-AMBJENT U INT

L-Aġenzija Ewropea ta' l-Ambjent

Impaġinazzjoni: Rosendahls-Schultz Grafisk/EEA

Avviż legali

Il-kontenut ta' din il-pubblikazzjoni mhux bilfors jirrifletti l-opinjonijiet uffiċjali tal-Kummissjoni Ewropea jew istituzzjonijiet oħra tal-Komunitajiet Ewropej. La l-Aġenzija Ewropea għall-Ambjent u lanqas kwalunkwe persuna jew kumpanija li taġixxi f'isem l-Aġenzija mhuma responsabbli għall-użu li jista' jsir mill-informazzjoni li fih dan ir-rapport.

Avviż tad-dritt tal-awtur
© EEA, Kopinħagen, 2011
Ir-riproduzzjoni hija awtorizzata, bil-kundizzjoni li s-sors ikun irrikonoxxut, ħlief għal fejn huwa ddikjarat mod ieħor.
Informazzjoni rigward l-Unjoni Ewropea hija disponibbli fuq l-Internet. Tista' tinkiseb ukoll permezz tas-server Europa (www.europa.eu).

Il-Lussemburgu: l-Uffiċċju tal-Pubblikazzjonijiet tal-Unjoni Ewropea, 2011

ISBN 978-92-9213-187-6
doi:10.2800/69937

Produzzjoni ambjentali
Din il-pubblikazzjoni hija stampata skond l-ogħla standards ambjentali.

Stampata minn Rosendahls-Schultz Grafisk
— Ċertifikat ta' Ġestjoni Ambjentali: DS/EN ISO 14001:2004
— Ċertifikat tal-Kwalità: ISO 9001: 2000
— Reġistrazzjoni EMAS. Liċenzja nru DK – 000235

Karta
100 g Cocoon Offset
250 g Cocoon Offset

Stampata fid-Danimarka

EMAS
Verified environmental management
REG.NO. DK-000244

Aġenzija Ewropea ta' l-Ambjent
Kongens Nytorv 6
1050 Kopenħagen K
Id-Danimarka
Tel.: +45 33 36 71 00
Fax: +45 33 36 71 99
Web: eea.europa.eu
Mistoqsijiet: eea.europa.eu/enquiries

WERREJ

X'inhu Signals?	**4**
Editorjal	**6**
Is-Sena tal-Foresta: niċċelebraw il-foresti għan-nies	**10**
1. Ngħixu f'dinja interkonnessa	**12**
2. Is-saħħa fi klima li qiegħda tinbidel	**24**
3. Naqsmu r-rikkezzi tan-natura	**32**
4. Konsum b'mod insostenibbli	**44**
5. L-Isfida tat-tniġġis	**52**
6. Dinja urbana	**62**
Referenzi	**70**

X'INHU SIGNALS?

L-Aġenzija Ewropea għall-Ambjent (EEA) tippubblika Signals kull sena u fih tipprovdi stejjer ritratt dwar kwistjonijiet ta' interess għad-dibattitu dwar il-politika ambjentali u għall pubbliku aktar wiesa' fis-sena li tkun ġejja.

Fl-EEA, aħna nissorveljaw l-ambjent madwar it-32 pajjiż membru tagħna fi sħubija man-netwerk tagħna. Aħna naħdmu b'ammont kbir ta' dejta ambjentali li tasal minn firxa ta' sorsi li jvarjaw minn riċerkaturi li jkunu sa rkopptejhom fl-ilma sa immaġni tas-satelliti mill-ispazju. Fil-qalba ta' dak li nwettqu hemm is-sejbien, il-qari u l-fehim tal-firxa ta' 'sinjali' (signals) rigward is-saħħa u d-diversità tal-ambjent tagħna. Signals jirrispetta l-kumplessità tax-xjenza sottostanti u jixhed l-għarfien dwar inċertezzi inerenti fil kwistjonijiet kollha li nindirizzaw.

L-udjenza fil-mira tagħna hija wiesgħa, mifruxa minn studenti sa xjenzati, minn dawk li jfasslu l-politika sa bdiewa u nies b'negozji żgħar. Signals, li jiġi ppubblikat bis-26 lingwa kollha tal-EEA, juża mudell ibbażat fuq l-istejjer biex jgħinna nikkomunikaw aħjar ma' firxa wiesgħa ta' qarrejja. Signals juża diversi mudelli biex jgħid l-istejjer tiegħu. Waqt li kull storja tenfasizza punti speċifiċi, bħala kollezzjoni, huma jillustraw ukoll il-bosta interrelazzjonijiet bejn kwistjonijiet li għall ewwel jidhru mingħajr konnessjoni.

Aħna napprezzaw il-kummenti tiegħek dwar Signals:

Tista' tibgħatilna email hawnhekk fuq:
signals@eea.europa.eu

Interaġixxi ma' Signals online fuq:
www.eea.europa.eu/signals

Żur il-paġna ta' Signals fuq Facebook:
www.facebook.com/European-Environment-Agency

Ordna Signals 2011 mingħajr ħlas mill-Ħanut tal-Kotba tal-UE:
http://bookshop.europa.eu

INTERNATIONAL YEAR OF FORESTS · 2011

Kif inhu organizzat Signals 2011

Fl-EEA, riċentement lestejna analiżi prinċipali, *L-ambjent Ewropew — l-istat u l-prospetti 2010* (SOER 2010) — ir-rapport ewlieni tagħna. Fl-SOER 2010, aħna nagħmlu enfasi fuq l-isfidi li qegħdin niffaċċjaw globalment.

Signals 2011 huwa fil-biċċa l-kbira tiegħu bbażat fuq l-SOER 2010 u huwa organizzat madwar il-messaġġi ewlenin li ġejjin:

- l-interkonnessjonijiet kumplessi fl-ekonomija globali, l-ambjent u s-soċjetà joħolqu ħafna sfidi
- in-natura tipprovdi servizzi siewja ħafna lill-umanità, billi tiddetermina l-benesseri u l-prosperità tagħna
- meta l-estrazzjoni tar-riżorsi teqred l-ekosistemi, in-nies foqra jkollhom jerfgħu ħafna mill-ispejjeż iżda jirċievu ftit biss mill-benefiċċji
- il-mudelli tal-konsum globali huma xprunatur ewlieni tal-impatti ambjentali tal-umanità
- kif u fejn ngħixu jaffettwa l-konsum tagħna u, għalhekk, l-ambjent tagħna
- minbarra li jitolbu inputs ta' riżorsi, l-ekonomiji tagħna jheddu lill-ekosistemi tagħna u s-servizzi li jipprovdu billi jiġġeneraw it-tniġġis u l-iskart
- il-globalizzazzjoni toħloq sfidi ġodda iżda toffri wkoll soluzzjonijiet li jinkludu l-qsim tal-innovazzjonijiet u l-għarfien u mekkaniżmi ġodda ta' governanz

Fil-pubblikazzjoni Signals 2011 aħna nenfasizzaw eżempji ta' innovazzjoni biex nikkontestaw il-perċezzjoni li aħna osservaturi passivi. Tabilħaqq, messaġġ ewlieni ta' Signals 2011 huwa r-rwol li lkoll kemm aħna nwettqu fit-tiswir tad-dinja tal-lum u r-rwol li *nistgħu* nwettqu fit-tfassil tal-ġejjieni. Bil-governanza, l-inizjattivi ekonomiċi u l-attitudnijiet adegwati, aħna nistgħu nfasslu ġejjieni aħjar u aktar ġust.

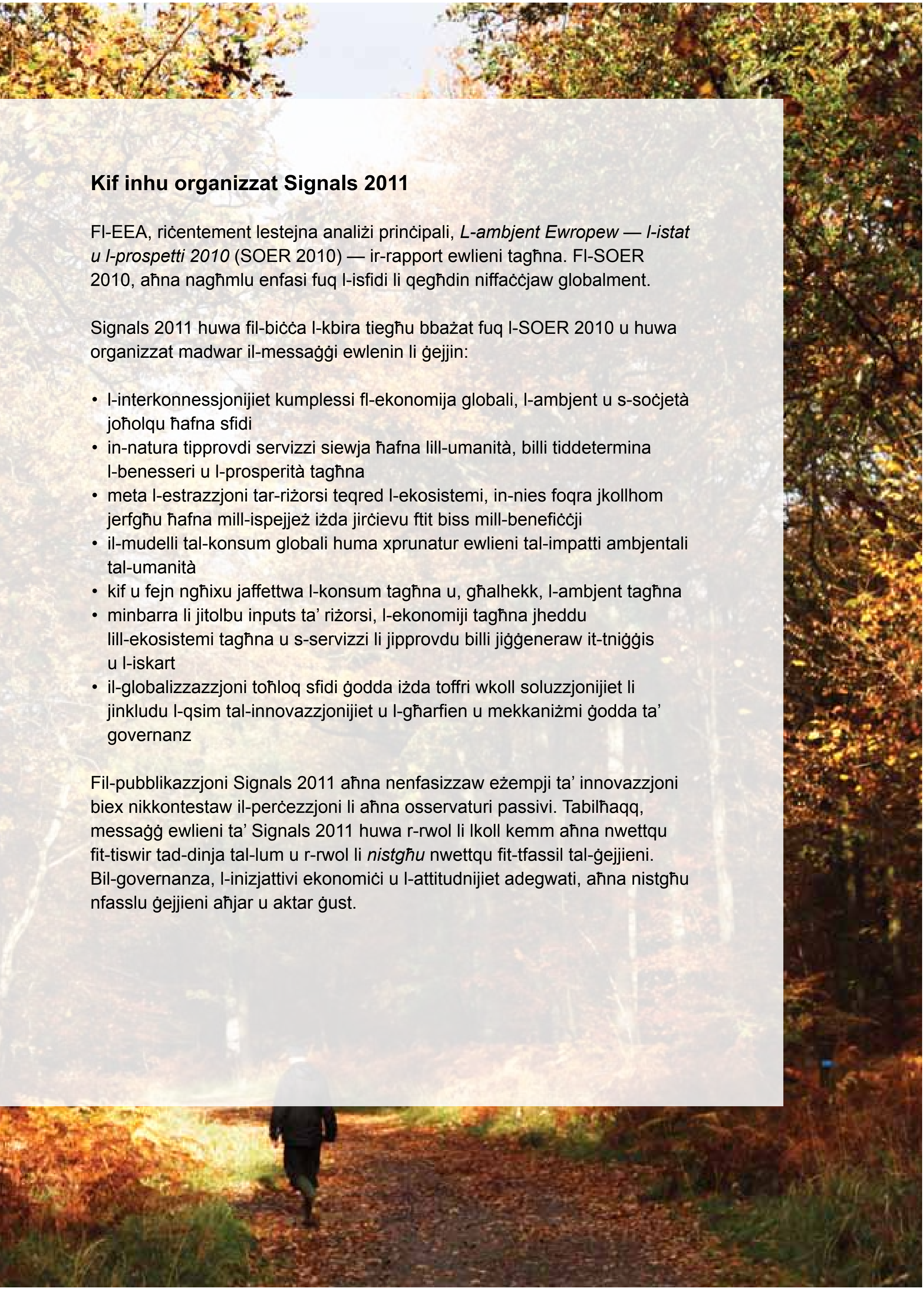

EDITORJAL

Gangi Bhuyan, żewġha Sukru u l-familja żagħżugħa tagħhom jafu l-foresta b'mod intimu. Dan huwa fundamentali għalihom – mingħajrha jispiċċaw imutu bil-ġuħ.

Għal ħames xhur sħaħ kull sena, Gangi u Sukru jitimgħu lill-familja tagħhom minn biċċa art żgħira. Huma jissupplimentaw dan b'ikel millf-oresta. Għal erba' xhur oħra, huma jiddependu għal kollox fuq il-foresta – jaħsdu l-ħxejjex, iż-żrieragħ, il-frott u l-mediċini. Matul il-bqija tas-sena, huma jkunu sfurzati jemigraw lejn bliet bħal Bangalore jew Mumbai, fejn jaħdmu f'xogħol manwali. Huma jibżgħu minn dan iż-żmien minħabba li spiss ikollhom jinfirdu minn xulxin, u ż-żoni residenzjali foqra tal-ibliet jistgħu jkunu perikolużi u ma tantx jilqgħuk.

Il-familja Bhuyan huma Soura – tribù indiġenu li jabita fil-foresta tar-reġjun Gajapati ta' Orissa, fil-Lvant tal-Indja. Tant għandha ġid taħt l-art, li Orissa issa hija fundamentali għall-provvista globali tal-minerali. Bħala riżultat, il-kumpaniji tat-tħaffir fil-minjieri qegħdin jikkjuwjaw biex jassiguraw l-aċċess għall-foresti tar-reġjun. L-interessi huma għoljin u l-inċentivi jistgħu jkunu kbar.

Madankollu, in-nies tat-tribù ta' spiss isibu ruħhom fuq in-naħa telliefa. Minħabba li d-drittijiet tal-artijiet tagħhom qatt ma kienu rikonoxxuti jew iddokumentati kif suppost, il-vuċi tagħhom mhijiex b'saħħitha.

Għal dawn in-nies, l-ambjent naturali huwa s-salvazzjoni tagħhom. Is-sitwazzjoni tagħhom mhijiex unika. Madwar id-dinja, l-ifqar fost il-foqra qegħdin jiġu affettwati mid-degradazzjoni ambjentali. Ħafna drabi, kif ser taqra, din il-ħsara hija mmexxija mid-domanda globali għall-materja prima, li min-naħa tagħha hija mmexxija mill-konsum tal-bniedem. Dak il-konsum huwa minnu nnifsu marbut mad-demografija: id-daqs u l-istruttura tal-popolazzjonijiet tal-bniedem.

Sal-2050 il-popolazzjoni tagħna tista' tlaħħaq id-9 biljuni. 'Tista'' għaliex fil-verità sempliċiment ma nafux eżattament kif sejra tiżviluppa l-popolazzjoni tagħna. Din l-inċertezza tinsab kullimkien madwarna meta nitkellmu dwar il-ġejjieni. Iżda din m'għandhiex tipparalizzana f'nuqqas ta' azzjoni. Minflok, għandna naħsbu aħjar biex inħarsu fit-tul. Fil-ħajja ta' kuljum, aħna kontinwament niġu kkonfrontati bi kwistjonijiet fit-tul u nippjanaw skont kif ikun xieraq. Aħna għandna nwessgħu dan l-approċċ sabiex ninkludu wħud mill-kwistjonijiet ewlenin li qegħdin jiffaċċjaw is-soċjetajiet tagħna.

F'dan ir-rigward, l-2011 u l-2012 huma snin kritiċi. Is-sena 2012 tirrappreżenta l-20 anniversarju tas-'Summit Dinji' (Earth Summit) tan-Nazzjonijiet Uniti f'Rio de Janeiro. F'dik l

okkażjoni, nies minn kull livell tal-ħajja qablu li jerġgħu jibdew jaħsbu dwar l-iżvilupp ekonomiku u jsibu modi kif iwaqqfu l-qerda ta' riżorsi naturali insostitwibbli u t-tniġġis tal-pjaneta – bil-għan li jaqilbu għad-direzzjoni ta' 'żvilupp sostenibbli'. Aktar tard, dawn l-aspirazzjonijiet inġabru flimkien fi tmien 'Miri tal-Millenju għall-Iżvilupp' immirati biex jiżguraw li l-iżvilupp tal-bniedem jilħaq lil kulħadd, kullimkien, mingħajr ma jiġi ssagrifikat l-ambjent.

F'dan il-kuntest, *Signals 2011* jista' jitqies bħala riflessjoni fuq l-aspirazzjonijiet ta' għoxrin sena ilu – li ħafna minnhom għadhom ma ġewx realizzati. *Signals* jistabbilixxi wkoll din l-isfida: wasal iż-żmien għal bidla deċiżiva għal ekonomija sostenibbli, ekoloġika u globali.

Il-ħtieġa urġenti għal din il-bidla qiegħda ssir dejjem aktar evidenti. Madwar id-dinja, il-kriżijiet sistemiċi qegħdin ikunu ta' theddida f'oqsma bħall-finanzi, it-tibdil fil-klima, l-enerġija, il-bijodiversità, l-ekosistemi u d-demografija. Barra minn hekk, l-iskala, il-veloċità u l-interkonnettività tal-bidliet ekonomiċi, soċjali u ambjentali globali qegħdin joħolqu sfidi mingħajr preċedenti. Madankollu, l-opportunitajiet huma bil-bosta. Il-bidla għal ekonomija sostenibbli, globali u ekoloġika hija possibbli u f'waqtha.

Mis-'Summit Dinji' f'Rio fl-1992, inbidlu ħafna affarijiet (għalkemm ħafna oħrajn baqgħu l-istess). Huwa issa li qegħdin nagħrfu l-importanza sħiħa tal-ambjent sabiex jiġi ddeterminat il-benesseri tal-umanità. Ma nistgħux nibdew nindirizzaw il-faqar mingħajr ma nieħdu ħsieb ukoll is-sistemi naturali li jsostnu lis-soċjetajiet u l-ekonomiji tagħna. L-ifqar fost il-foqra jiddependu għal għajxienhom fuq in-natura u dak li hija tipprovdi. F'dan il-kuntest, l-iżvilupp ifisser li huma jassiguraw l-ambjent lokali tagħhom l-ewwel u qabel kollox u mbagħad jimxu 'l quddiem b'modi oħrajn.

Hemm it-tama. Kull fejn immorru, in-nies qegħdin jagħmlu l-mistoqsijiet, jagħmlu t-tfittxijiet tagħhom, jinnovaw u jesiġu t-tibdil. L-Att dwar id-Drittijiet tal-Foresti fl-Indja issa qiegħed jiffaċilita t-trasferiment tad-drittijiet tal-art lill-komunitajiet tribali. Gangi u Sukru Bhuyan ma rċevew ebda titolu għall-plott ta' art tagħhom, mhux bħal uħud mill-ġirien tagħhom. Dawn il-biċċiet ta' karti b'naħa waħda u laminati bir-reqqa jintwerew mill-proprjetarji tagħhom b'taħlita ta' kburija u sorpriża. Is-suċċess tal-ġirien tagħhom ifisser li l-familja Bhuyan għandha t-tama.

Sa dak iż-żmien li d-delegati jiltaqgħu għall-konferenza 'Rio+20', il-familja Bhuyan jista' jkollhom biċċa karta li tiddokumenta l-proprjetà tagħhom. Dan ikun jirrappreżenta pass ċkejken fil-kuntest tal-faqar globali, l-iżvilupp tal-bniedem u l-ġejjieni sostenibbli komuni tagħna. Iżda l-għoti tas-setgħa lil familja oħra jissimbolizza l-opportunitajiet li jeżistu għal miljuni ta' familji oħrajn. F'dinja globalizzata fejn aħna lkoll konnessi ma' xulxin, dan jirrappreżenta wkoll futur aktar sigur għalina lkoll.

Professur Jacqueline McGlade,
Direttur Eżekuttiv

Sfidi kumplessi f'dinja interkonnessa

Waħda mill-konklużjonijiet prinċipali fir-rapport ewlieni tal-EEA, SOER 2010, tidher pjuttost ovvja: 'l-isfidi ambjentali huma kumplessi u ma jistgħux jinftiehmu b'mod iżolat'.

Fi kliem sempliċi, dan ifisser li l-kwistjonijiet ambjentali jingħaqdu flimkien u sikwit ikunu biss parti waħda mill-jigsaw puzzle akbar tal-isfidi li qegħdin niffaċċjaw aħna u l-pjaneta tagħna. Il-verità hija li aħna qegħdin ngħixu u niddependu minn dinja interkonnessa ħafna magħmula minn ħafna sistemi distinti iżda relatati — ambjentali, soċjali, ekonomiċi, tekniċi, politiċi, kulturali u l-bqija.

Din l-interkonnettività globali tfisser li ħsara f'element wieħed tista' tikkawża impatti mhux mistennija fi bnadi oħra. Il-kriżi finanzjarja globali riċenti u l-kaos fl-avjazzjoni kkawżat minn vulkan Islandiż juru kif kollassi f'daqqa f'qasam wieħed jistgħu jaffettwaw is-sistemi kollha.

Din l-interkonnettività spiss issir referenza għaliha bħala 'globalizzazzjoni', u mhijiex fenomenu ġdid. Fl-Ewropa, il-globalizzazzjoni tatna ċ-ċans nirnexxu bħala kontinent u nieħdu rwol ekonomiku ewlieni għal żmien twil. Tul it-triq użajna ħafna mir-riżorsi naturali tagħna stess, kif ukoll dawk ta' nazzjonijiet oħrajn. L-'impronta' jew l-impatt tagħna huwa wiesa' u jestendi lil hinn mill-fruntieri tagħna.

Tabilħaqq, il-forzi ewlenin fil-qalba tal-globalizzazzjoni mistennija jkollhom influwenza kbira fuq l-Ewropa u fuq l-ambjent tagħna fil-ġejjieni. Ħafna minnhom mhumiex taħt il-kontroll tagħna. Pereżempju, il-popolazzjoni tad-dinja tista' taqbeż id-disa' biljuni sas-sena 2050, b'konsegwenzi ambjentali kbar. L-Ażja u l-Afrika x'aktarx li jkunu responsabbli għall-maġġoranza taż-żieda fil-popolazzjoni, waqt li madwar 3% biss tat-tkabbir sejjer ikun fl-aktar pajjiżi żviluppati (l-Ewropa, il-Ġappun, l-Istati Uniti, il-Kanada, l-Awstralja u n-New Zealand).

L-isfidi ambjentali marbuta mal-forzi globali tal-bidla

Hemm firxa ta' xejriet li qegħdin jiffurmaw u li fl-istess ħin qegħdin jagħtu sura oħra lill-Ewropa u lid-dinja. Ħafna minn dawn ix-xejriet jaqgħu barra mill-influwenza diretta tal-Ewropa. Aħna nsejħu lil uħud minn dawn ix-xejriet bħala 'megatrends globali' minħabba li jolqtu dimensjonijiet soċjali, teknoloġiċi, ekonomiċi, politiċi u saħansitra ambjentali. L-iżviluppi ewlenin jinkludu t-tibdil tal-mudelli demografiċi jew l-aċċellerazzjoni tar-rati tal-urbanizzazzjoni, bidliet teknoloġiċi dejjem aktar mgħaġġlin, l-approfondiment tal-integrazzjoni tas-suq, l-evolviment tal-bidliet fil-poter ekonomiku jew il-klima li qiegħda tinbidel.

Dawn ix-xejriet għandhom implikazzjonijiet kbar ħafna għad-domanda globali għar-riżorsi. L-ibliet qegħdin jinfirxu. Il-konsum qiegħed jiżdied. Id-dinja qiegħda tistenna tkabbir ekonomiku kontinwu. Il-produzzjoni qiegħda timxi lejn ekonomiji emerġenti ġodda, li sejrin jikbru fl-importanza ekonomika tagħhom. L-atturi mhux statali jistgħu jsiru aktar rilevanti fil-proċessi politiċi globali. Barra minn hekk, huwa antiċipat tibdil teknoloġiku b'pass mgħaġġel. Din 'it-tellieqa lejn dak li mhuwiex magħruf' iġġib magħha riskji ġodda – iżda toffri wkoll opportunitajiet kbar.

L-impatti futuri ta' dawn il-'megatrends globali' fuq l-ambjent tal-Ewropa huwa s-suġġett ta' taqsima waħda tal-SOER u l-bażi ta' *Signals 2011.* Dawn ix-xejriet ewlenin għandhom implikazzjonijiet kbar ħafna għall-ambjent globali tagħna u għall-amministrazzjoni tagħna tar-riżorsi li nsibu fih. Fil-pubblikazzjoni *Signals 2011* insibu taqsimiet intitolati 'Earth 2050 global megatrend', fejn nagħtu ħarsa lejn xejra ewlenija u nevalwaw l-impatt tagħha fuq l-ambjent tal-Ewropa fil-ġejjieni.

Aħna ma nistgħux nipprevedu eżattament kif ser tkun tidher jew tħossha d-dinja fl-2050. Madankollu, ħafna xejriet huma diġà definiti sewwa. It-triq li sejrin jaqbdu minn issa 'l quddiem tiddependi mill-għażliet li nagħmlu issa. F'dak is-sens, il-ġejjieni jinsab f'idejna. Mela ejjew nagħżlu b'mod għaqli. Ulied uliedna u dawk kollha li jgħixu fl-2050 ikollhom tassew għaliex jirringrazzjawna għal dan.

Web link: SOER 2010:
www.eea.europa.eu/soer

Global megatrends:
www.**eea.europa.eu/soer/europe-and-the-world/megatrends**

IS-SENA TAL-FORESTA: NIĊĊELEBRAW IL-FORESTI GĦAN-NIES

- 1.6 biljun ruħ jiddependu fuq il-foresti għall-għajxien tagħhom
- Il-foresti jospitaw 300 miljun ruħ madwar id-dinja kollha

Forum tan-Nazzjonijiet Uniti dwar il-Foresti

‘Fil-belt, inkunu mifrudin minn xulxin u l-ħajja hija perikoluża. Il-foresta hija l-post fejn twelidna u hija d-dar tagħna. Ma nistgħux inħallu dan il-post. Il-foresta tagħtina s-sigurtà li fil-belt ma teżistix,’ jgħid membru tat-tribù Soura, Orissa, fil-Lvant tal-Indja.

Il-foresti mhumiex sempliċiment siġar: huma komunitajiet

L-2011 hija s-Sena tan-Nazzjonijiet Uniti ddedikata għall-Foresti, li tiffoka fuq in-nies li jgħixu fil foresti u jiddependu minnhom madwar id-dinja. Matul is-sena sejrin nirriflettu fuq ir rwol li jwettqu l-foresti fil-ħajja tagħna. Il-foresti huma komunitajiet magħmula minn pjanti, annimali, mikroorganiżmi, ħamrija, klima u ilma. Il-foresti huma wkoll l-interrelazzjonijiet kumplessi fost l-organiżmi (inklużi aħna) u l-ambjent li jgħixu fih.

Il-foresti jkopru aktar minn 30 % tal-wiċċ tad-dinja. Huma wieħed mill-aktar ‘imħażen’ importanti tad-diversità bijoloġika fuq l-art: il-foresta tilqa’ fiha aktar minn żewġ terzi tal-ispeċi terrestri magħrufa u l-akbar sehem ta’ speċi mhedda fid-dinja.

Il-foresti jgħinuna nibqgħu ħajjin: huma jnaddfu l-arja u l-ilma tagħna. Huma jrawmu l-ħamrija tagħna u jipprovdu lil ħafna minna b’ikel, kenn u mediċina. Il-foresti jirregolaw il-klima lokali, reġjonali u globali u jaħżnu l-karbonju li altrimenti jista’ jakkumula fl-atmosfera, u konsegwentement jikkontribwixxi għat-tisħin globali.

Min-naħa l-oħra, il-foresti huma wkoll mimlija riżorsi siewja li nistgħu nużaw aħna. Illum, il-foresti jirrappreżentaw uħud mill-għażliet ewlenin li niffaċċjaw bħala speċi. Nistgħu nibbilanċjaw ix-xewqa li nisfruttaw ir-riżorsi tal-foresti u l-art ma’ rwoli kruċjali oħrajn li jwettqu fis-sistema tas sostenn tal ħajja tal-pjaneta tagħna?

Tul il-paġni li ġejjin ser tiltaqa’ ma’ persuni interessanti li għandhom konnessjonijiet qawwija mal-foresti madwar id-dinja. Mill-Kongo sal-Indja u lura lejn l-Ewropa, ser nisimgħu stejjer dwar il-foresti u n-nies li jgħixu fihom. Iċċelebra s-sena 2011 billi taħseb dwar il-foresta lokali tiegħek u xi tfisser għalik u għall-ġenerazzjonijiet futuri

1. NGĦIXU F'DINJA INTERKONNESSA

1. NGĦIXU F'DINJA INTERKONNESSA

'…il-piż assolut tal-aspirazzjonijiet u l-istili ta' ħajja kkombinati ta' 500 miljun persuna Ewropea huwa kbir wisq. Biex ma nsemmux ix-xewqat leġittimi ta' ħafna biljuni oħrajn fuq il-pjaneta tagħna biex huma wkoll jgħixu dawk l-istili ta' ħajja.... Jeħtieġ li nbiddlu l-imġiba tal-konsumaturi Ewropej. Jeħtieġ li naħdmu fuq l-għarfien tan-nies u ninfluwenzaw id-drawwiet tagħhom.'
Janez Potočnik, Kummissarju tal-Unjoni Ewropea għall-Ambjent (Marzu 2010)

'Bħala ċittadini globali aħna lkoll marbuta mal-vjolenza li qiegħda sseħħ fil-Kongo. L-estrazzjoni ta' minerali ta' kunflitt li ssostni dan il-kunflitt tgħaqqadna lkoll flimkien.'

Margot Wallström, Rappreżentanta Speċjali tas-Segretarju Ġenerali tan-Nazzjonijiet Uniti dwar il-Vjolenza Sesswali fil-Kunflitti. Tista' taqra aktar dwar il-vjolenza sesswali, il-gwerra u l-minerali fuq: eea.europa.eu/signals

Ħames snin ilu Bisie kienet ġungla. Illum il-ġurnata, Bisie, li tinsab fit-territorju ta' Wailikale, fil-Lvant tal-Kongo, hija komunità ffullata ħafna bħala riżultat tal-iskoperta tal-cassiterite, derivattiv tal-landa li huwa komponent kruċjali f-apparat elettriku ta' ħafna gadgets moderni. Dan il-materjal jintuża fit-telefons ċellulari, laptops, kameras diġitali u apparat tal-logħob.

Il-cassiterite huwa mfittex u siewi ħafna. Tabilħaqq, id-domanda tagħna għal prodotti elettroniċi tal-konsum wasslet għal żieda fil-prezz għall-mineral tal-landa. Il-prezzijiet fuq il-London Metal Exchange żdiedu minn madwar $5 000 kull tunnellata fl-2003 għal aktar minn $26 000 kull tunnellata fl-aħħar tal-2010, skont il-Financial Times.

Illum hemm domanda kbira għal firxa ta' riżorsi naturali fil-foresti u l-ġungli tal-Kongo. Madankollu, il-Kongo għadu pajjiż estremament fqir. Matul l-aħħar ħmistax-il sena, aktar minn 5 miljun ruħ mietu fil-Lvant tal-Kongo fi gwerra bejn diversi gruppi armati. Barra minn hekk, huwa stmat li ġew stuprati xejn inqas minn 300 000 mara.

Dan diġà seħħ qabel fil-Kongo, li kien ikkolonizzat ftit aktar minn 100 sena ilu mir-Re Leopold II tal-Belġju. Huwa sar wieħed mill-aktar irġiel sinjuri fid-dinja mill-bejgħ tal-gomma mill-Kongo. Dan kien iż-żmien tal-industrijalizzazzjoni u l-industrija tal-karozzi li kienet fl aqwa tagħha kienet tiddependi fuq il-gomma.

Id-domanda tagħna, li ilha teżisti, għar-riżorsi naturali għall-ikel, il-ħwejjeġ, id-djar, it-trasport u d-divertiment qiegħda dejjem tikber, l-istess bħalma l-ħażniet ta' ċerti riżorsi qegħdin jilħqu livelli baxxi b'mod kritiku.

Is-sistemi naturali huma suġġetti wkoll għal domandi ġodda, bħal pereżempju għal sustanzi kimiċi bbażati fuq il-pjanti jew għall-bijomassa biex tieħu post il-fjuwils fossili. Meħuda flimkien, dawn id-domandi dejjem jikbru fuq bażi ta' riżorsi li qiegħda tiċkien jindikaw riskji serji għall-iżvilupp tal-Ewropa.

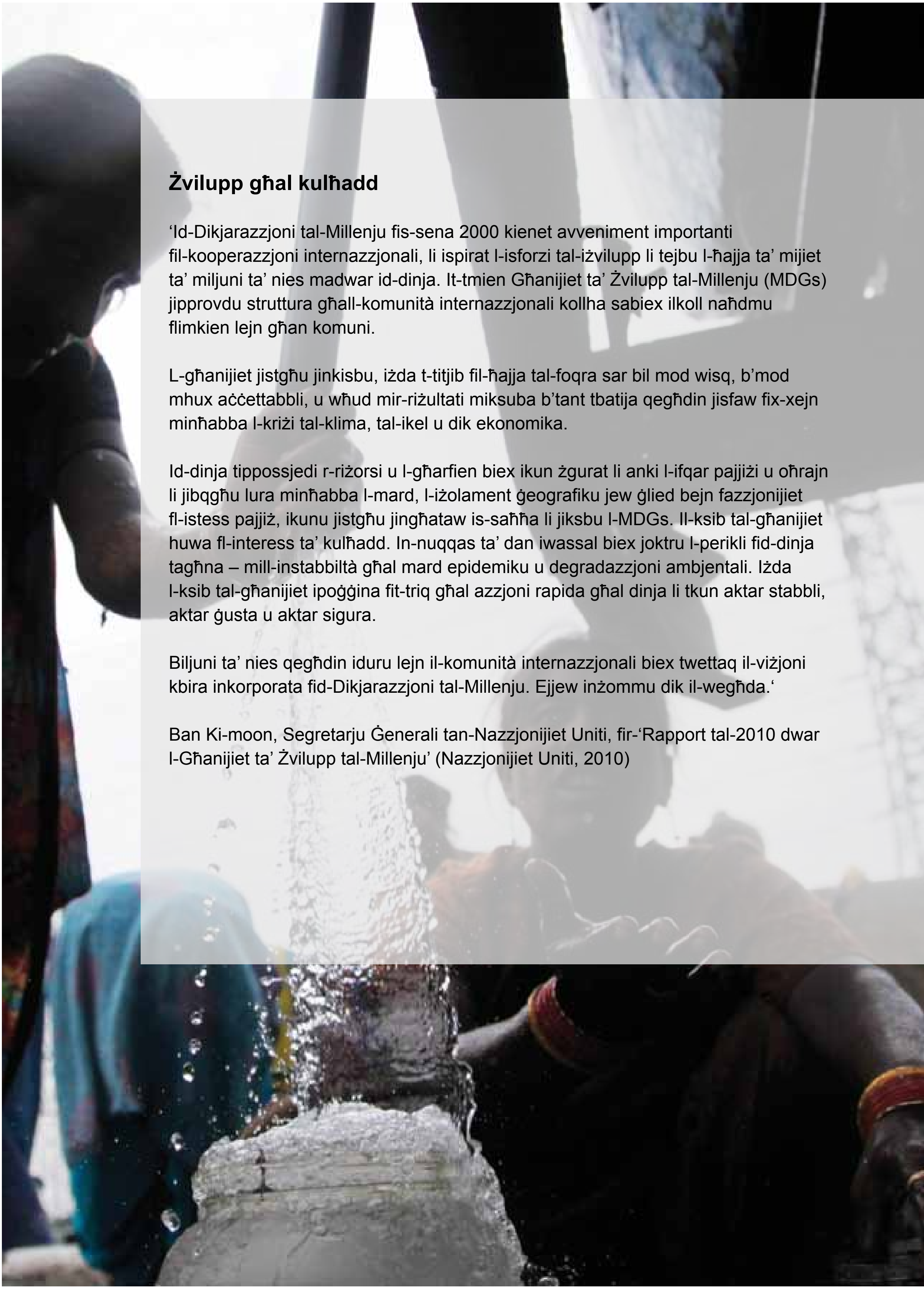

Żvilupp għal kulħadd

‘Id-Dikjarazzjoni tal-Millenju fis-sena 2000 kienet avveniment importanti fil-kooperazzjoni internazzjonali, li ispirat l-isforzi tal-iżvilupp li tejbu l-ħajja ta’ mijiet ta’ miljuni ta’ nies madwar id-dinja. It-tmien Għanijiet ta’ Żvilupp tal-Millenju (MDGs) jipprovdu struttura għall-komunità internazzjonali kollha sabiex ilkoll naħdmu flimkien lejn għan komuni.

L-għanijiet jistgħu jinkisbu, iżda t-titjib fil-ħajja tal-foqra sar bil mod wisq, b’mod mhux aċċettabbli, u wħud mir-riżultati miksuba b’tant tbatija qegħdin jisfaw fix-xejn minħabba l-kriżi tal-klima, tal-ikel u dik ekonomika.

Id-dinja tippossjedi r-riżorsi u l-għarfien biex ikun żgurat li anki l-ifqar pajjiżi u oħrajn li jibqgħu lura minħabba l-mard, l-iżolament ġeografiku jew ġlied bejn fazzjonijiet fl-istess pajjiż, ikunu jistgħu jingħataw is-saħħa li jiksbu l-MDGs. Il-ksib tal-għanijiet huwa fl-interess ta’ kulħadd. In-nuqqas ta’ dan iwassal biex joktru l-perikli fid-dinja tagħna – mill-instabbiltà għal mard epidemiku u degradazzjoni ambjentali. Iżda l-ksib tal-għanijiet ipoġġina fit-triq għal azzjoni rapida għal dinja li tkun aktar stabbli, aktar ġusta u aktar sigura.

Biljuni ta’ nies qegħdin iduru lejn il-komunità internazzjonali biex twettaq il-viżjoni kbira inkorporata fid-Dikjarazzjoni tal-Millenju. Ejjew inżommu dik il-wegħda.‘

Ban Ki-moon, Segretarju Ġenerali tan-Nazzjonijiet Uniti, fir-‘Rapport tal-2010 dwar l-Għanijiet ta’ Żvilupp tal-Millenju’ (Nazzjonijiet Uniti, 2010)

L-Ewropa u l-bilanċ ġdid tal-poter

Hekk kif is-seklu 21 qiegħed jimxi 'l quddiem qegħdin naraw li aktar u aktar dinamiċi globali ewlenin jinsabu barra mill-influwenza u l-kontroll tal-Ewropa. Dan għandu implikazzjonijiet f'termini tal-aċċess għar-riżorsi.

Globalment, aħna naraw inċertezza notevoli rigward il-provvista u l-aċċess għal firxa ta' riżorsi naturali kruċjali: l-ikel, l-ilma u l-fjuwils. Il-ħtieġa tal-Ewropa għar-riżorsi tista' fid-deċennji li ġejjin tintlaħaq minn dik taċ-Ċina, l-Indja, il-Brażil u oħrajn, u dan ipoġġi pressjoni saħansitra akbar fuq l-ambjent.

Tabilħaqq, xi nazzjonijiet li qegħdin jiżviluppaw qegħdin f'ġirja lejn livelli ta' attività ekonomika ugwali għal dawk tal-Ewropa: il-popolazzjonijiet, il-livelli ta' konsum u l-kapaċità tal-produzzjoni tagħhom għandhom il-potenzjal li jissuperaw lil tagħna. It-tfittxija leġittima tagħhom biex jiżviluppaw ekonomikament u soċjalment sejra twassal għal użu akbar ta' ħażniet globali ta' materja prima. Iċ-Ċina b'mod partikolari qiegħda turi li hija esperta biex tassigura l-aċċess għal materja prima minn firxa ta' pajjiżi u reġjuni.

Il-popolazzjoni umana qiegħda tikber, it-teknoloġiji qegħdin javvanzaw u l-poter ta' atturi privati mhux governattivi, bħal kumpaniji multinazzjonali, qiegħed jespandi. Fil-kuntest tal-mekkaniżmi dgħajfa tal-governanza internazzjonali, dawn il-forzi qegħdin jheddu li jidħol il-prinċipju globali ta' 'min jaħtaf l iżjed' fl-iżgurar u l-aċċess għar-riżorsi naturali.

Il-globalizzazzjoni: qafas għall-iżvilupp tal-bniedem

Fl-istess ħin, in-natura nnifisha tal-globalizzazzjoni tipprovdi wkoll opportunitajiet u strutturi għal riżultat differenti. Teżisti ż-żerriegħa għal governanza globali effikaċi u ġusta tal-kwistjonijiet li huma kritiċi għalina lkoll.

L-'Għanijiet ta' Żvilupp tal-Millenju' tan-Nazzjonijiet Uniti huma sempliċiment eżempju wieħed ta' proċess politiku globali ddedikat għall-iżvilupp ġust u sostenibbli tal-bniedem.

Bl-istess mod, it-taħditiet dwar il-klima internazzjonali għamlu progress matul l-aħħar sena. Il-Ftehim ta' Kankun, li ġie ffirmat f'Diċembru 2010, jirrikonoxxi għall-ewwel darba f'dokument tan-Nazzjonijiet Uniti li t-tisħin globali għandu jinżamm taħt 2 °C, meta mqabbel mat-temperatura preindustrijali.

Il-ftehim jikkonferma li l-pajjiżi żviluppati – li l-attivitajiet industrijali u l-impronta tagħhom taw bidu għat-tibdil fil-klima kkawżat mill-bniedem – se jimmobilizzaw $100 biljun kull sena f'finanzjament għall-klima għall-pajjiżi li qegħdin jiżviluppaw sal-2020. Huwa jistabbilixxi wkoll 'Green Climate Fund', li permezz tiegħu jiġu mqassma ħafna mill-fondi.

Innovazzjonijiet bħall-mekkaniżmu msejjaħ 'REDD+' (It-Tnaqqis tal-Emissjonijiet mid-Deforestazzjoni u d-Degradazzjoni tal-Foresti) jippermettu li tittieħed azzjoni sabiex jitnaqqsu l-emissjonijiet mid-deforestazzjoni u d-degradazzjoni tal-foresti fil-pajjiżi li qegħdin jiżviluppaw. Ebda waħda minn dawn l-attivitajiet ma tista' tkun possibbli mingħajr strutturi ta' governanza globali u spirtu ta' kooperazzjoni.

L-Unjoni Ewropea qiegħda hija wkoll tfittex li tippromwovi risposti kollaborattivi għall-isfidi u l-miri komuni. Il-Viżjoni 2020 tal-UE tistabbilixxi strateġija għat-tkabbir imfassla madwar ekonomija intelliġenti, sostenibbli u inklussiva.

Rwol dejjem jikber għall-atturi mhux governattivi

Il-proċessi politiċi globali ċertament għandhom rwol importanti xi jwettqu sabiex jiżguraw li t-tkabbir ekonomiku ma jeqridx is-sistemi naturali sottostanti. Iżda karatteristika oħra li tiddefinixxi l-globalizzazzjoni hija l-importanza dejjem tikber tal-atturi mhux governattivi, inklużi n-negozji multinazzjonali.

L-atturi mhux governattivi, bħal kumpaniji tat-telefonija ċellulari u tal-IT, ukoll għandhom rwol ewlieni xi jwettqu fit-twassil tal-iżvilupp sostenibbli. L-ewwel kumpanija li tiċċertifika l-prodotti tagħha bħala ħielsa minn minerali ta' 'kunflitt' ikollha impatt pożittiv fuq ħafna ħajjiet u potenzjal kbir ħafna fil-kummerċjalizzazzjoni.

Aħna għandna nieħdu l-eżempji innovattivi ta' riċerka u żvilupp ta' kumpaniji ewlenin u napplikawhom għall-isfidi li qegħdin niffaċċjaw aħna. Bħalma The Bill and Melinda Gates Foundation tħares lejn il-proġetti ta' għajnuna u riċerka kritika madwar id-dinja, aħna għandna nimmobilizzaw il-firxa sħiħa ta' kapaċità ta' soluzzjoni tal-problemi disponibbli għalina lejn żvilupp kontinwu u sostenibbli.

Bħala ċittadini — individwalment u permezz ta' organizzazzjonijiet mhux governattivi – aħna qegħdin nimmobilizzaw ukoll. Uħud minna jinżlu fit-toroq jipprotestaw. Oħrajn qegħdin jinvestu l-ħin u l-enerġija tagħhom biex jerġgħu jiskopru l-attiviżmu tal-komunità jew l-ikel. Ħafna qegħdin jaġġustaw l-għażliet tal-konsum tagħhom biex inaqqsu l-impatti ambjentali u jiżguraw qligħ ġust għall-produtturi fil-pajjiżi li qegħdin jiżviluppaw. Il-punt huwa: il-globalizzazzjoni qiegħda taffettwa lilna lkoll u issa qegħdin nibdew nintebħu li m'aħniex bla poter: aħna jista' jkollna influwenza kbira fuq kif jiżviluppaw l-affarijiet.

Niżviluppaw, noħolqu, naħdmu u nedukaw

Jeħtieġ li aħna nkomplu niżviluppaw, noħolqu, naħdmu u nedukaw lilna nfusna. Iżda jeħtieġ li nkunu aktar intelliġenti. Pereżempju, l-ewwel għan kruċjali tal-Għanijiet ta' Żvilupp tal-Millenju huwa li jiġi assigurat l-ambjent naturali li fuqu jiddependu l-ifqar fost il-foqra għall-għajxien tagħhom ta' kuljum.

Dan ifisser li r-riżorsi naturali għandhom jiġu ġestiti b'tali mod li jippermetti lill-komunitajiet lokali jibqgħu jgħixu, imbagħad jibbenifikaw u mbagħad javvanzaw. Din hija waħda mill-isfidi ewlenin li qegħdin niffaċċjaw globalment, kif ser naqraw fil-kapitolu li jmiss dwar ir-riżorsi u n-nies li jgħixu fil-foresti fl-Indja.

Hija sfida li aħna l-Ewropej għandna parti sostanzjali x'nilagħbu fiha. Il-ġestjoni tar-riżorsi globali b'mod sostenibbli hija importanti ħafna għal prosperità ekonomika ġusta, koeżjoni soċjali akbar u ambjent aktar b'saħħtu.

Aqra 'Pathways to a Green Economy', rapport riċenti tan-Nazzjonijiet Uniti fuq: **www.unep.org/greeneconomy**

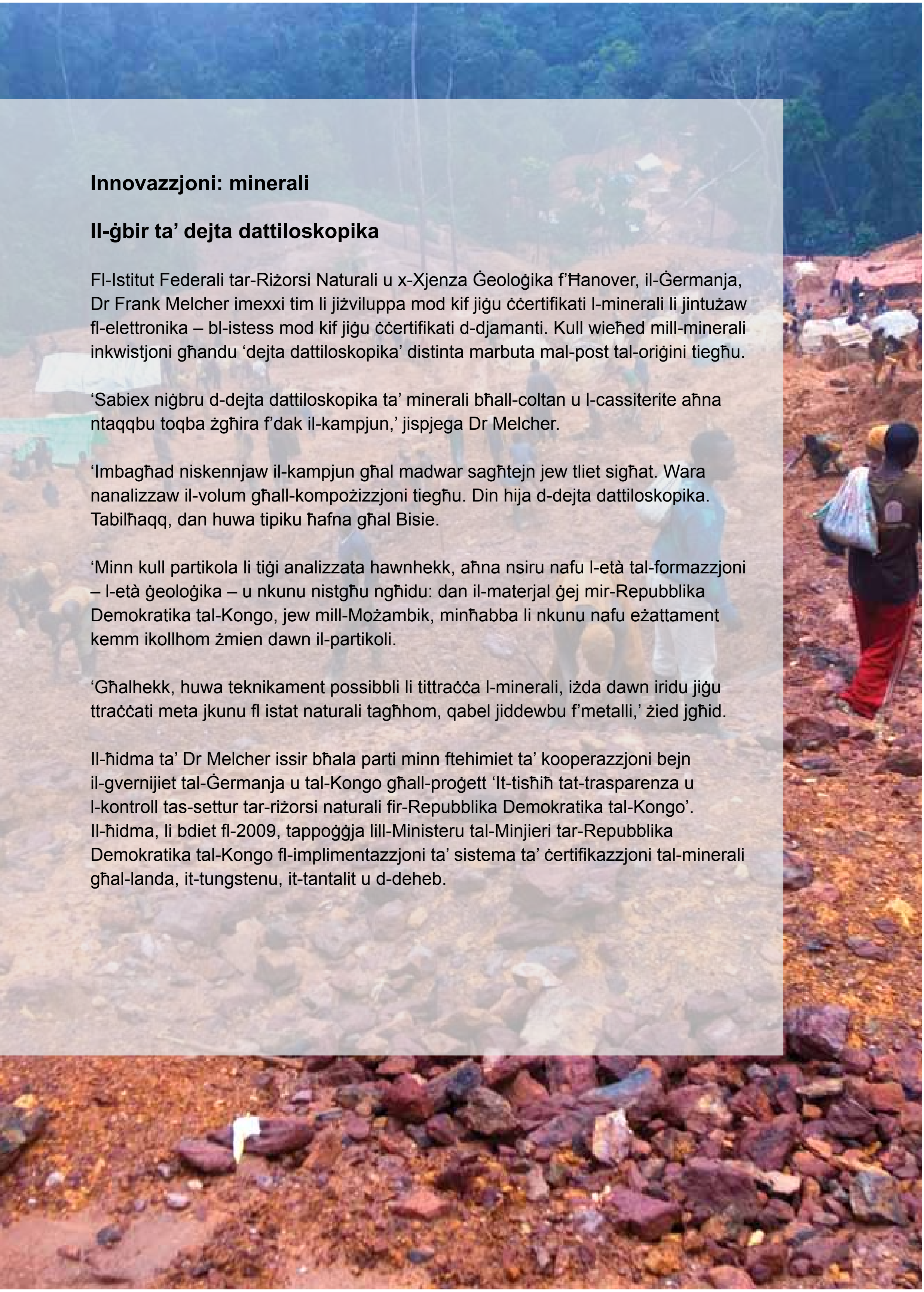

Innovazzjoni: minerali

Il-ġbir ta’ dejta dattiloskopika

Fl-Istitut Federali tar-Riżorsi Naturali u x-Xjenza Ġeoloġika f’Ħanover, il-Ġermanja, Dr Frank Melcher imexxi tim li jiżviluppa mod kif jiġu ċċertifikati l-minerali li jintużaw fl-elettronika – bl-istess mod kif jiġu ċċertifikati d-djamanti. Kull wieħed mill-minerali inkwistjoni għandu ‘dejta dattiloskopika’ distinta marbuta mal-post tal-oriġini tiegħu.

‘Sabiex niġbru d-dejta dattiloskopika ta’ minerali bħall-coltan u l-cassiterite aħna ntaqqbu toqba żgħira f’dak il-kampjun,’ jispjega Dr Melcher.

‘Imbagħad niskennjaw il-kampjun għal madwar sagħtejn jew tliet sigħat. Wara nanalizzaw il-volum għall-kompożizzjoni tiegħu. Din hija d-dejta dattiloskopika. Tabilħaqq, dan huwa tipiku ħafna għal Bisie.

‘Minn kull partikola li tiġi analizzata hawnhekk, aħna nsiru nafu l-età tal-formazzjoni – l-età ġeoloġika – u nkunu nistgħu ngħidu: dan il-materjal ġej mir-Repubblika Demokratika tal-Kongo, jew mill-Możambik, minħabba li nkunu nafu eżattament kemm ikollhom żmien dawn il-partikoli.

‘Għalhekk, huwa teknikament possibbli li tittraċċa l-minerali, iżda dawn iridu jiġu ttraċċati meta jkunu fl istat naturali tagħhom, qabel jiddewbu f’metalli,’ żied jgħid.

Il-ħidma ta’ Dr Melcher issir bħala parti minn ftehimiet ta’ kooperazzjoni bejn il-gvernijiet tal-Ġermanja u tal-Kongo għall-proġett ‘It-tisħiħ tat-trasparenza u l-kontroll tas-settur tar-riżorsi naturali fir-Repubblika Demokratika tal-Kongo’. Il-ħidma, li bdiet fl-2009, tappoġġja lill-Ministeru tal-Minjieri tar-Repubblika Demokratika tal-Kongo fl-implimentazzjoni ta’ sistema ta’ ċertifikazzjoni tal-minerali għal-landa, it-tungstenu, it-tantalit u d-deheb.

Xhud: it-tifel Chance

‘Jien jisimni Chance u għandi 16-il sena. Jien għamilt tliet snin naħdem fil-minjiera ta’ Bisie. Kont smajt li ġiet skoperta minjiera qrib ta’ fejn kont noqgħod. Ridt naħdem sabiex naqla’ biżżejjed flus biex nibni d-dar tiegħi.

‘Tant trid ħin biex titkaxkar ’l isfel u terġa’ ’l fuq li xi drabi kont nibqa’ hemm isfel għal ġimgħa qabel nerġa’ nitla’. Kull xahar imutu n-nies hawnhekk, meta tikkollassa xi waħda minn dawn it-toqbiet,’ jgħid Chance.

Bisie hija l-akbar minjiera fiż-żona. Din tinsab madwar 90 kilometru ‘l ġewwa fil-qalba ta’ foresta densa u tilħaq il-100 metru taħt l-art. Il-minjieri ħafna drabi jkunu aktar minn sempliċi toqba fl-art. Għadd ta’ rġiel u subien ikunu ffullati f’kull minjiera u l-kundizzjonijiet ikunu ħżiena ħafna.

Ħames snin ilu dan il-post kien ġungla. Illum, xejn inqas minn 20 000 ruħ huma impjegati fil ġarr u t tħaffir għall-minjieri hawnhekk. Dawn jiġu mill-bogħod ħafna b’ħolma li jagħmlu l-flus. Iżda l-ispejjeż għall-għajxien tant huma għoljin minħabba t-taxxi informali mitluba minn gruppi armati li ħafna min-nies ma jaffordjawx li jerġgħu joħorġu. Hemm mijiet ta’ minjieri bħal dawn madwar il-Lvant tal-Kongo kollu. Bisie weħidha hija stmata li tipproduċi minerali b’valur ta’ $70 miljun fis-sena.

Ladarba jittellgħu fuq wiċċ l-art, il-minerali jitwasslu fi bliet bħal Ndjingala, Osakari u Mubi. Dawk li jġorruhom jimxu d-distanza ta’ 90 kilometru f’jumejn, waqt li jġorru xejn inqas minn 50 kilo kull wieħed. Kuljum ikun hemm aktar minn 600 trasportatur li joħorġu mill-foresta, b’total ta’ 30 tunnellata ta’ minerali.

Il-cassiterite minn Bisie jinxtara minn intermedjarji marbuta ma’ esportaturi u negozjanti internazzjonali li jbigħu l-minerali lil dawk li jdewbu dawn il-minerali fis-suq miftuħ. Fl-impjanti fejn jiddewbu l-minerali, il-landa tiġi rraffinata u mibjugħa jew direttament lill-manifatturi tal-istann, jew inkella permezz ta’ skambji internazzjonali tal-metall. Fl-aħħar nett, l-istann tal-landa jinbiegħ lill-manifatturi sabiex jużawh fil-produzzjoni ta’ gadgets elettroniċi.

‘L-ewwel darba li nżilt nitkaxkar minn ġot-toqba – ma stajtx nibqa’ għal ħin twil. Ma kontx imdorri noqgħod f’dik is-sħana, għalhekk stajt nibqa’ hemm isfel għal sagħtejn biss. Madankollu, kelli ninżel hemm isfel ħafna drabi oħra, naħdem ħafna u mbagħad nerġa’ nitla’.’

‘Is-sħana kienet tkun qawwija ħafna, tant li ma stajtx nissaporti. Ħrabt mill-minjiera ta’ Bisie waqt massakru. Iżda ma wettaqtx il-ħolma tiegħi – għalhekk, issa rġajt lura f’pajjiżi biex inkompli l-istudji tiegħi.’

Il-Fond Dinji għall-Ħajja Selvaġġa (WWF) isejjaħ lir-Repubblika Demokratika tal-Kongo (DRC) bħala wieħed mill-aktar ċentri importanti għall-bijodiversità fid-dinja. Id-WWF jgħid li l-isfida hija li jiġu ppriservati l-foresti tal-Kongo, l-ispeċijiet tagħhom u l-karbonju maqbud fil-foresti mistagħdra, filwaqt li jittejjeb l-għajxien tal-Kongoliżi.

Din hija sfida globali. Fir-Rapport tagħhom ta-2005 dwar l-Għanijiet ta’ Żvilupp tal-Millenju, in-Nazzjonijiet Uniti jgħidu li ‘minkejja l-ħafna benefiċċji ta-globalizzazzjoni, kważi nofs it-2.8 biljun ħaddiem tad-dinja għadhom qegħdin jgħixu b’inqas minn $2 kuljum. Aktar minn 500 miljun minn dawn il-ħaddiema jmantnu ruħhom b’nofs dak l-ammont.’ Huwa jkompli jgħid li ‘it-tnaqqis tal-faqar jeħtieġ aktar impjiegi u xogħol aktar produttiv.

It-test f’din it-taqsima ta’ Signals huwa parzjalment ibbażat fuq il-film dokumentarju ‘Blood in the Mobile’, bid-direzzjoni ta’ Frank Piasecki Poulsen. Congo photography copyright Mark Craemer.

Aqra intervista mal-fotografu Mark Craemer:
www.eea.europa.eu/signals

Earth 2050 global megatrend: ordni globali ġdida

Għaliex hija importanti għalik din il-bidla fil-potenza globali?

Meta l-pajjiżi jikbru b'pass relattivament mgħaġġel, huma spiss jiggwadanjaw saħħa ekonomika minħabba s-swieq tal-produzzjoni u tal-konsum dejjem jikbru tagħhom. Huma jistgħu jeżerċitaw dak il-poter f'negozjati internazzjonali fuq kwistjonijiet ekonomiċi (bħal ostakoli għall-kummerċ u l-istandards tal-prodotti). Iżda huma jistgħu wkoll jużaw dik l-influwenza f'oqsma oħrajn, inkluż fil-kuntest tan-negozjati ambjentali.

Ir-riżorsi li jipprovdu l-enerġija lill-ekonomiji nazzjonali jinfluwenzaw ukoll il-bilanċ tal-poter. Il-pussess ta' riżorsi essenzjali jista' jkompli jtejjeb il-kompetittività u l-influwenza tal-ekonomiji emerġenti, partikolarment minħabba d-distribuzzjoni globalment irregolari tar-riżorsi. Pereżempju, huwa maħsub li aktar minn nofs il-ħażna ta' lithium tad-dinja, metall li fil-preżent huwa essenzjali għall-karozzi ibridi u dawk li jaħdmu għal kollox bl-elettriku, tinsab fil-Bolivja.

L-użu globali tan-Neodymium, li huwa materjal essenzjali għal ħafna teknoloġiji avvanzati tal-laser, huwa mistenni li jiżdied b'erba' darbiet matul it-30 sena li ġejjin. Dan l-element huwa disponibbli biss fi kwantità fiċ-Ċina. It-tkabbir fl-industriji relatati ser ikun kważi dipendenti għal kollox fuq iċ-Ċina u l-kapaċità tal-produzzjoni tagħha. Il-konsegwenzi għall-Istati li jippossjedu dawn ir-riżorsi u għall-ekonomiji li jiddependu fuq l-importazzjonijiet tagħhom ser ikunu konsiderevoli.

Il-potenza globali qiegħda tinbidel. Superpotenza waħda ma għadx għandha ħakma sħiħa u l-blokki ta' potenza reġjonali huma dejjem aktar importanti, kemm ekonomikament kif ukoll diplomatikament. Hekk kif l-interdipendenza globali u l-kummerċ jespandu, l-Ewropa tista' tibbenifika jekk tespandi l-effiċjenza fl-użu tar-riżorsi tagħha u l-ekonomija bbażata fuq l-għarfien.

Il-bidliet futuri fil-poter ekonomiku jistgħu jfissru li l-UE jkollha inqas influwenza globali fil-futur. Fid-dawl tal-bidliet attwali fil-mekkaniżmi tal-governanza globali, it-tfassil ta' linji politiċi biex jirrappreżentaw l-interessi Ewropej b'mod effettiv fuq livell internazzjonali ser ikun sfida politika importanti.

Graff 1: Materji prima magħżula

Għaliex il-kompetizzjoni intensifikata tar-riżorsi globali hija importanti għall-Ewropa? L-aċċess sigur għar-riżorsi naturali huwa fattur kruċjali għall-bażi tal-produzzjoni tal-Ewropa. L-Ewropa hija relattivament fqira fir-riżorsi u jeħtieġ li timporta ħafna mir-riżorsi li jkollha bżonn.

Għal aktar informazzjoni ara: Global megatrends: kompetizzjoni globali intensifikata għar-riżorsi:
www.eea.europa.eu/soer/europe-and-the-world/megatrends

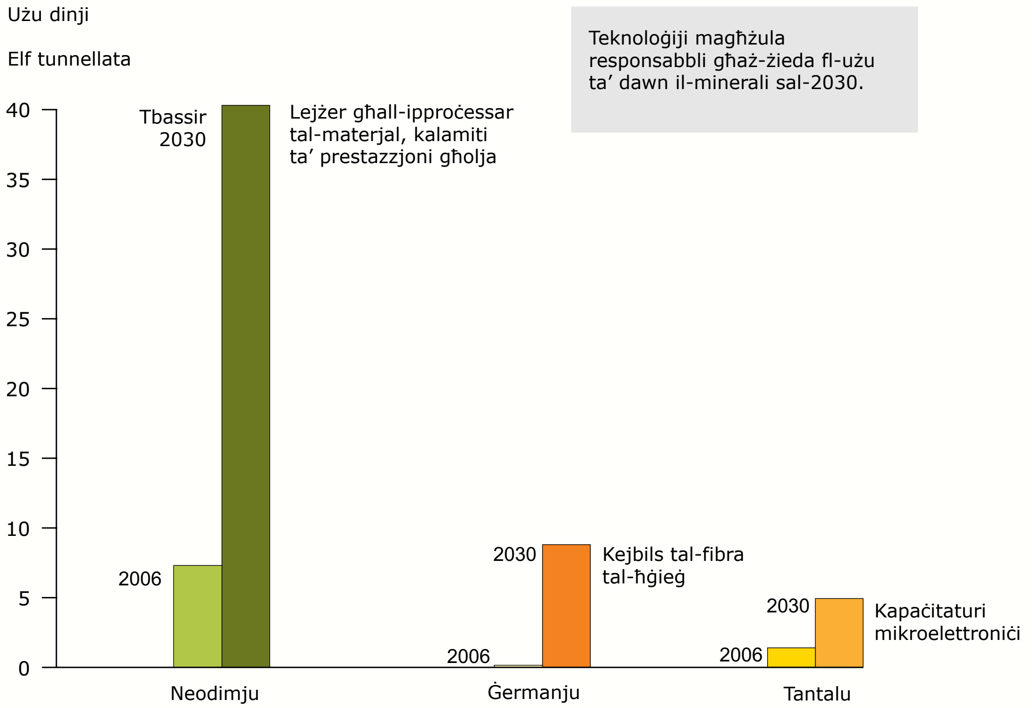

Sorsi: Fraunhofer, 2009; USGS, 2004.

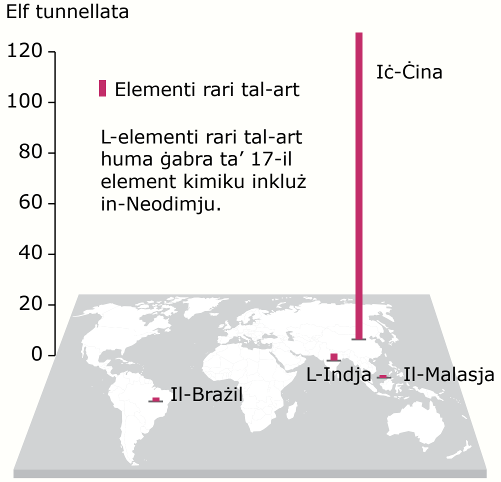

Sors: USGS, 2010, Sommarji tal-Komoditajiet Minerali.

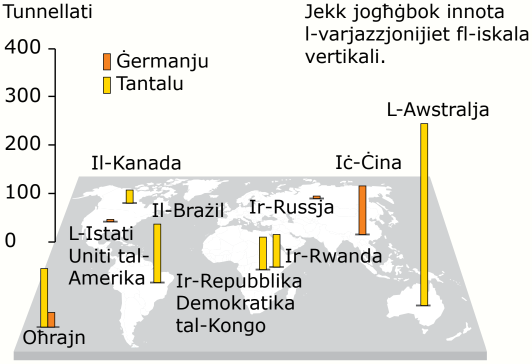

Sors: USGS, 2010, Sommarji tal-Komoditajiet Minerali.

2. IS-SAĦĦA FI KLIMA LI QIEGĦDA TINBIDEL

2. IS-SAĦĦA FI KLIMA LI QIEGĦDA TINBIDEL

F'Awwissu 2007, l-awtoritajiet tas-saħħa lokali fl-Italja osservaw numru kbir ta' każijiet ta' marda mhux tas-soltu f'Castiglione di Cervia u Castiglione di Ravenna, li huma żewġ villaġġi żgħar mifrudin minn xmara. Kienu affettwati kważi 200 ruħ u miet raġel anzjan wieħed (Angelini et al., 2007).

Wara investigazzjoni dettaljata, instab li l-marda kienet iċ-Chikungunya, vajrus li jinġarr mill-insetti u li jiġi trasmess lill-bnedmin mill-*Aedes* jew *'tiger mosquito'* aktar komuni fl-Afrika u l-Ażja. Is-sors tal-infezzjoni kien ittraċċat f'raġel li kien qiegħed għal btala fir-reġjun.

Huwa maħsub li r-raġel marid kien diġà infettat qabel ivvjaġġa lejn l-Ewropa iżda mbagħad ingidem minn tiger mosquito fl-Italja. It-tiger mosquito hija vettur jew trasportatur tal-vajrus u huwa mifhum li l-insett inkwistjoni xerrdet il-vajrus lil persuna oħra fil-villaġġ. Dan wassal għal sensiela ta' reazzjonijiet, bit-tiger *mosquitoes* jigdmu nies infettati u jxerrdu l-vajrus sakemm żviluppat epidemija żgħira.

Nisġa ta' interazzjonijiet

It-tifqigħa taċ-Chikungunya kienet tiddependi fuq nisġa komplikata ta' interazzjonijiet u kundizzjonijiet li jikxfu wħud mir-riskji għas-saħħa u l-isfidi li qegħdin niffaċċjaw f'dinja globalizzata. It-turiżmu, it-tibdil fil-klima, il-kummerċ, iċ-ċaqliq tal-ispeċijiet u s-saħħa pubblika lkoll kellhom sehem fis-sitwazzjoni.

Huwa maħsub li t-*tiger mosquito* ġiet introdotta fl-Ewropa permezz ta' firxa ta' prodotti importati – minn pjanti ornamentali bħal 'lucky bamboo' sa tajers użati. Il-larva tan-nemusa nstabet f'ħafna partijiet tal-Ewropa, iżda tgħix biss fuq barra f'pajjiżi aktar sħan fin-Nofsinhar, jew fis-serer aktar lejn it Tramuntana – pereżempju fil-Pajjiżi l-Baxxi.

Id-Deni Dengue u d-Deni tal-Punent tan-Nil jinstabu wkoll fl-Ewropa u jiġu trasmessi wkoll minn gidmiet tan-nemusa. Skont iċ-Ċentru Ewropew għall-Prevenzjoni u l-Kontroll tal-Mard (ECDC) fi Stokkolma, l-Isvezja, mill-ewwel tifqigħa kbira fir-Rumanija fl-1996, l-infezzjoni tad-Deni tal-Punent tan-Nil kienet rikonoxxuta bħala kawża ewlenija ta' tħassib għas-saħħa pubblika fl-Ewropa. Bħalissa ma hija disponibbli ebda tilqima u l-miżuri ta' prevenzjoni ewlenin huma mmirati biex inaqqsu l-espożizzjoni għall-gdim tan-nemusa.

Produzzjoni intensiva tal-ikel

Jista' jkun li aħna qegħdin noħolqu l-kundizzjonijiet meħtieġa għat-tixrid tal-marda infettiva – kundizzjonijiet li qabel ma kinux jeżistu. L-industrijalizzazzjoni tal-produzzjoni tal-ikel, pereżempju, hija kawża għal tħassib ewlieni. Permezz tat-tgħammir intensiv ta' tip wieħed ta' annimal, inkunu qegħdin nirriskjaw li nipproduċu 'monokulturi' bi ftit varjabbiltà ġenetika. Dawn l-annimali huma suxxettibbli ħafna għal mard li jinħoloq minn iġjene ħażina jew infezzjoni minn annimali selvaġġi, bħal għasafar. Ladarba jkun fil-monokultura, il-mard jista' jinbidel faċilment u jinxtered saħansitra fost dawk li jaħdmu mal-annimali inkwistjoni. L-użu eċċessiv tal-antibijotiċi sar metodu aċċettat ta' kumpens għan-nuqqas ta' reżistenza naturali – prattika li tista' tikkawża l-problemi tagħha stess.

'L-agrikoltura effiċjenti moderna, l-istess bħas-saħħa pubblika, tħares lejn ix-xjenza u l-mediċina sabiex tilħaq uħud mid-domandi ta' dinja globalizzata. Għalkemm ħafna minna bbenifikaw mill-agrikoltura moderna permezz ta' provvisti tal-ikel irħas u abbundanti, hija tista' twassal ukoll għal pressjonijiet u problemi mhux previsti,' jgħid Dr Marc Sprenger, id-Direttur tal-ECDC.

‘Pereżempju, bħala riżultat tal-użu estensiv tal-antibijotiċi fl-agrikoltura, l-effettività tagħhom tista’ tonqos hekk kif il-bakterja ssir aktar reżistenti, li tista’ potenzjalment tħalli impatt fuq il-bnedmin ukoll,’ jgħid Dr Sprenger.

Il-ħtieġa ta’ stampa sħiħa fl-era tat-tibdil fil-klima

L-ispeċijiet ġodda u l-mard ġdid li jaslu fl-Ewropa huma biss uħud mill-impatti tat-tibdil fil-klima fuq is-saħħa. Ħafna aktar impatti ambjentali u soċjali jistgħu fl-aħħar mill-aħħar jaffettwaw is-saħħa tal-bniedem permezz tal-bidliet fil-kwalità u l-kwantità tal-ilma, l-arja u l-ikel, u x-xejriet mibdula tat-temp, l-ekosistemi, l-agrikoltura u l-għajxien.

It-tibdil fil-klima jista’ wkoll jaggrava l-problemi ambjentali eżistenti, bħat-tniġġis tal-arja, u jfixkel il-provvisti sostenibbli tal-ilma u s-servizzi sanitarji.

Il-mewġa ta’ sħana fl-Ewropa fis-sajf tal-2003, b’lista ta’ mwiet li taqbeż is-70 000 ruħ, enfasizzat il-ħtieġa għall-adattament għal klima li qiegħda tinbidel. L-anzjani u persuni b’mard partikolari huma f’riskju ogħla, u l-gruppi żvantaġġjati tal-popolazzjoni huma aktar vulnerabbli. Fiż-żoni urbani ffullati, bil kisi qawwi tal-ħamrija bil bini u b’uċuh tal-art li jassorbu s-sħana, l-effetti tal-mewġiet tas-sħana jistgħu jiġu aggravati minħabba t-tkessiħ insuffiċjenti bil-lejl u ċ-ċirkolazzjoni ħażina tal-arja.

Għall-popolazzjonijiet fl-UE, il-mortalità ġiet stmata li tiżdied b’1–4 % għal kull żieda ta’ grad fit-temperatura ’l fuq minn punt ta’ cut-off (lokalment speċifiku). Matul is-snin għoxrin ta’ dan is-seklu, iż-żieda stmata fil-mortalità relatata mas-sħana li tirriżulta mit-tibdil previst fil-klima tista’ taqbeż il-25 000 fis-sena, l-aktar fir-reġjuni fiċ-ċentru u fin-Nofsinhar tal-Ewropa.

Innovazzjoni: l-ambjent u s-saħħa

L-isforzi fil-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima għandhom itejbu l-kwalità tal-arja

Il-pakkett ta’ Azzjoni dwar il-Klima u l-Enerġija Rinnovabbli (CARE) tal-Unjoni Ewropea huwa maħsub biex:

- inaqqas l-emissjonijiet tal-gassijiet serra b’20 % sal-2020
- iżid is-sehem tal-enerġija rinnovabbli b’20 % sal-2020
- itejjeb l-effiċjenza fl-użu tal-enerġija b’20 % sal-2020

L-isforzi meħtieġa sabiex jintlaħqu dawn il-miri għandhom inaqqsu wkoll it-tniġġis tal-arja fl-Ewropa. Pereżempju, it-titjib fl-effiċjenza fl-użu tal-enerġija u ż-żieda fl-użu tal-enerġija rinnovabbli għandhom iwasslu għal tnaqqis fil-kombustjoni tal-fjuwil fossili – sors prinċipali tat-tniġġis tal-arja. Dawn l-effetti sekondarji pożittivi ssir referenza għalihom bħala l-’kobenefiċċji’ tal-politika dwar it-tibdil fil-klima.

Ġie stmat li l-pakkett imsemmi hawn fuq ser inaqqas l-ispiża annwali għall-ilħuq tal-miri tal-UE dwar it-tniġġis tal-arja b’biljuni ta’ euros. Barra minn hekk, l-iffrankar għas-servizzi tas-saħħa Ewropej jista’ jkun daqs sitt darbiet akbar minn hekk.

'Id-diskussjoni li tgħaqqad is-saħħa, l-użu tal-art, l-agrikoltura, it-turiżmu, il-kummerċ u t-tibdil fil-klima jeħtieġ li tiżviluppa b'mod immaġinattiv. Jista' jkun li bħalissa m'aħniex qegħdin nagħmlu konnessjoni xierqa bejn is-saħħa pubblika u l-ambjent jew it-tibdil fil-klima,' jgħid Dr Sprenger.

'Pereżempju, dan l-aħħar jien żort dipartiment tas-saħħa u staqsejt min kien inkarigat mill-kwistjonijiet relatati mat-tibdil fil-klima u qaluli li fil-fatt ma kien hemm ħadd. B'dan m'iniex qiegħed ngħaddi ġudizzju fuq xi dipartiment jew awtorità partikolari, iżda fl-istess waqt dan juri li jeħtieġ li nbiddlu l-mod kif naħsbu dwar dawn il-problemi, minħabba li dawn huma kollha konnessi ma' xulxin,' jgħid Dr Sprenger.

'Is-sistemi tas-saħħa pubblika għandhom jibdew jadattaw u jinfetħu għall-possibbiltà ta' mard ġdid u kundizzjonijiet klimatiċi ġodda. F'mument partikolari, in-nies jistgħu jingħataw dijanjożi ħażina għaliex it-tabib tagħhom ma jkunx familjari ma' vajrus ġdid. Ħafna pazjenti jkunu jidhru u jinħassu li għandhom vajrus tal-influwenza. Aħna neħtieġu għodod ġodda sabiex inkunu nistgħu nindirizzaw l-isfidi ġodda bħat-taħriġ, u l-faċilitajiet bħal laboratorji għandhom ikunu flessibbli u adattabbli,' kompla jgħid.

Żur is-sit elettroniku tal-ECDC:
www.ecdc.europa.eu

Għal aktar informazzjoni u lista sħiħa tar-referenzi, irreferi għas-*Sinteżi ta' SOER 2010.*

Għal intervista sħiħa ma' Dr Sprenger, żur is-sit elettroniku ta' Signals:
www.eea.europa.eu/signals

Speċijiet invażivi

It-*tiger mosquito* tal-Ażja jew l-*Aedes albopictus* hija waħda mill-aktar eżempji mifruxa ta' 'speċi invażiva'. Il-firxa tradizzjonali tagħha hija mill-Pakistan sal-Korea ta' Fuq. Illum il-ġurnata tinstab mad-dinja kollha u ġiet deskritta bħala 'l-aktar nemusa invażiva fid-dinja'.

In-nemusa hija biss eżempju wieħed ta' theddida ferm usa' għall-bijodiversità tal-Ewropa, billi l-ispeċijiet barranin jew mhux indiġeni jiġu stabbiliti u jinfirxu madwar il-kontinent bħala riżultat tal-attivitajiet tal-bniedem. L-ispeċijiet barranin jistgħu jinstabu fl-ekosistemi Ewropej kollha. Il-globalizzazzjoni, partikolarment iż-żieda fil-kummerċ u t-turiżmu, wasslet għal żieda fin-numru u t-tip ta' speċijiet barranin li jaslu fl-Ewropa.

Fl-Ewropa ġew irreġistrati madwar 10 000 speċijiet barranin. Xi wħud, bħall-patata u t-tadam, ġew introdotti bi skop u għadhom ekonomikament importanti sal-lum. Speċijiet oħrajn, imsejħa 'speċijiet barranin invażivi', jistgħu joħolqu problemi serji għall-ġardinaġġ, l-agrikoltura u l-forestrija, bħala organiżmi li jġorru l-mard jew billi jikkawżaw ħsarat f'kostruzzjonijiet bħal bini u digi.

L-ispeċijiet barranin invażivi jbiddlu wkoll l-ekosistemi li jgħixu fihom u jaffettwaw lill-ispeċijiet l-oħrajn f'dawk l-ekosistemi. Il-Konvenzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar id-Diversità Bijoloġika tidentifika l-ispeċijiet barranin invażivi bħala waħda mit-theddidiet ewlenin għall-bijodiversità madwar id-dinja.

Earth 2050 global megatrend: il-bidliet fix-xejriet tal-mard

Is-saħħa hija fundamentali għall-iżvilupp tal-bniedem u aħna qegħdin dejjem aktar inqisu l-ambjent bħala fattur prinċipali li jiddetermina s-saħħa tal-bniedem. Globalment, is-saħħa tjiebet matul dawn l-aħħar għexieren ta' snin, bl istess pass mat-titjib fl-istennija tal-għomor. Madankollu, il-piż tal-mard huwa mqassam b'mod irregolari fost il-popolazzjoni, li jvarja, pereżempju, bejn is-sessi u l-istatus soċjali u ekonomiku.

Matul il-50 sena li ġejjin, il-megatrends globali tas-saħħa ser jibqa' jkollhom rilevanza diretta u indiretta għat-tfassil tal-politika Ewropea, partikolarment billi jinkoraġġixxu l-investiment fit-tħejjija għall-mard u l-pandemiji emerġenti.

Għaliex ix-xejriet tas-saħħa globali huma importanti għalik?

L-impatti tas-saħħa fuq l-Ewropa jistgħu jkunu diretti. Ir-riskji ta' espożizzjoni għal mard ġdid, emerġenti u emerġenti mill-ġdid, għal inċidenti u għal pandemiji ġodda jiżdiedu bil-globalizzazzjoni (pereżempju, permezz tal-ivvjaġġar u l-kummerċ), id-dinamika tal-popolazzjoni (bħall-immigrazzjoni u x-xjuħija) u l-faqar.

Iż-żieda tar-reżistenza għall-antibijotiċi u mediċini oħrajn, u n-negliġenza fit-trattament ta' ħafna mard tropikali jagħtu wkoll lok għal tħassib fil-pajjiżi żviluppati u f'dawk li qegħdin jiżviluppaw.

It-teknoloġija tista' taqdi rwol importanti biex tappoġġja t-titjib fis-saħħa. Hija tista' wkoll tiffaċilita l-monitoraġġ spazjali tax-xejriet tas-saħħa, billi tippermetti l-identifikazzjoni u l-analiżi tax-xejriet ġeografiċi tal-mard li qabel kienu ġew injorati.

Il-possibbiltà tal-espożizzjoni għal mard ġdid, emerġenti u emerġenti mill-ġdid, għal inċidenti u għal pandemiji ġodda, tikber maż-żieda fil-mobilità tan-nies u l-oġġetti, it-tibdil fil-klima u l-faqar.

Graff 2: Is-saħħa, il-malarja sal-2050

Il-*Plasmodium falciparum* hija parassita li tikkawża l-malarja fil-bnedmin. Hija tiġi trasmessa minn nemusa. It-tibdil fil-klima u l-kundizzjonijiet tal-użu tal-art ifissru li n-nemusa tista' tinxtered lejn żoni ġodda u ġġorr il-malarja magħha. Madankollu, hija tista' wkoll tmut u tisfaxxa fix-xejn f'żoni eżistenti. Iż-żoni ta' fejn dehret u ta' fejn għabet din in nemusa huma kważi indaqs u għandhom kważi l-istess numru ta' abitanti (madwar 400 miljun f'kull waħda).

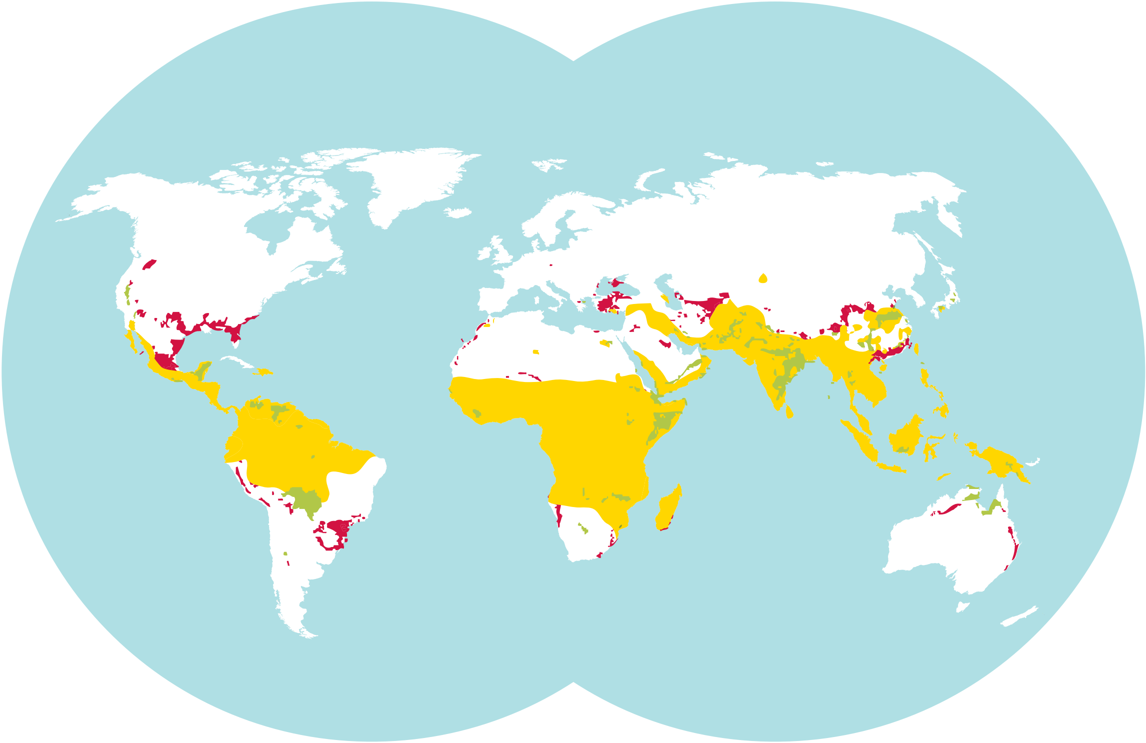

Id-distribuzzjoni attwali tal-malarja *falciparum* [1]

Klima mhux addattata għall-organiżmi u l-parassiti sal-2050 (fejn il-malarja tista' tgħib għal kollox)

Klima addattata għall-organiżmi u l-parassiti sal-2050 (fejn il-malarja tista' titfaċċa) [2]

[1] Il-*Plasmodium falciparum* huwa parassita li jikkawża l-malarja fil-bniedem. Dan jiġi trasmess permezz tan-nemusa Anopheles. Id-distribuzzjoni attwali tirrappreżenta l-limitu massimu tad-distribuzzjoni tal-parassita u l-organiżmu tiegħu.

[2] Iż-żoni ta' fejn tista' titfaċċa u tgħib huma kważi indaqs u għandhom bejn wieħed u ieħor l-istess ammont ta' abitanti (madwar 400 miljun f'kull waħda). Dawn is-suppożizzjonijiet huma bbażati fuq ix-xenarju tal-HadCM2 ta' klima għolja.

Sorsi: Rogers, D. u Randolph, S., 2000, *The Global Spread of Malaria in a Future, Warmer World (It-Tixrid Globali tal-Malarja f'Dinja Futura u Aktar Sħuna);* Ahlenius, H., 2005, Librerija UNEP/GRID-Arendal tal-Mapep u tal-Grafika.

3. NAQSMU R-RIKKEZZI TAN-NATURA

NATION
WEST BENGAL
Carrier

3. NAQSMU R-RIKKEZZI TAN-NATURA

Minn fost it-8.2 biljun tunnellata ta' materjali kkonsmati fis-27 pajjiż tal-UE fl-2007, il-minerali kienu jammontaw għal 52 %, il-fjuwils fossili għal 23 %, il-bijomassa għal 21 % u l-metalli għal 4 %.

SOER 2010

Eluf ta' kilometri lil hinn mill-Ewropa, fl-Istat ta' Orissa, mrekkna mal-Bajja ta' Bengal, jgħaddu eluf ta' trakkijiet li jagħmlu ħafna storbju. Dan huwa l-Lvant tal-Indja, il-fawwara leġġendarja tal-ġid minerali tal-Indja u sors ewlieni ta' materjali għat-tkabbir industrijali globali fil-passat. Il-ġid minerali f'din il-parti tal-Indja għadu fost l-aktar importanti fid-dinja u jista' jkun li r-rivoluzzjoni industrijali tagħha għadha biss fil bidu.

In-nies tribali li jgħixu fil-foresta hawnhekk għandhom ħafna x'jitilfu u ftit x'jiggwadanjaw. It-tribujiet tal-foresta mhumiex imħarsa sewwa – id-drittijiet tagħhom qatt ma ġew stabbiliti jew rikonoxxuti kif suppost. F'villaġġ tribali żgħir li jinsab fil-qalba tal-foresti li jkopru d-distrett ta' Gajapati, il-koppja miżżewġa Gangi Bhuyan u żewġha Sukru Bhuyan jgħixu mal-familja żagħżugħa tagħhom fil-foresta u madwarha.

Għal madwar ħames xhur tas-sena huma jitimgħu lill-familja tagħhom mill-plott ta' art ta' madwar tomna u nofs li jikkultivaw fit-tarf tal-foresta madwar Raibada, il-villaġġ tagħhom. Matul dan iż-żmien, huma jaħsdu wkoll ħxejjex, żrieragħ, frott, mediċina u materjali tal-bini (bħal ħaxix) mill-foresta. Għal erba' xhur oħra, il foresta tkun il-provvista tal-ikel prinċipali tagħhom. Mingħajr il-foresta jispiċċaw imutu bil-ġuħ. Għat-tliet xhur li jifdal, huma jkunu sforzati jemigraw lejn żoni urbani kbar bħal Bangalore jew Mumbai fejn jaħdmu xogħol manwali.

Il-ġid taħt l-art – il-faqar fuqha

Orissa, li tinsab fil-Lvant peninżulari tal-Indja fuq il-Bajja ta' Bengal, hija mogħnija b'varjetà ta' minerali. Tabilħaqq, l-Istat huwa meqjus bħala wieħed mill-aktar Stati għonja fir-riżorsi fil-pajjiż. F'termini ta' kwalità, il-minerali li nsibu f'Orissa huma meqjusa fost l-aqwa fid-dinja.

Bl-abbundanza ta' riservi tiegħu, li fil-biċċa l-kbira tagħhom għadhom ma ġewx esplorati, ta' faħam, ħadid mhux maħdum, bauxite, chromite, franka, dolomit, manganiż, granit, landa, nikil, vanadju u ħaġar prezzjuż, dan l-Istat qiegħed jesperjenza qabża enormi fl-industrijalizzazzjoni. Għal xi ftit minerali partikulari, Orissa tikkostitwixxi wkoll sehem sinjifikanti tar-riservi tad-dinja, mhux biss f'termini ta' kwantità iżda wkoll ta' kwalità. Huwa għalhekk li l-kumpaniji internazzjonali qegħdin fil-kju biex jiksbu aċċess.

Uħud mill-minerali jintużaw fl-Indja stess, iżda ammont imdaqqas ta' minerali jmorru xi mkien ieħor: iċ-Ċina, il-Ġappun, l-Afrika ta' Isfel, ir-Russja, il-Korea ta' Isfel, il-Korea ta' Fuq, it-Tajlandja, il-Malasja, l-Indonesja, l-Ukraina, in-Nepal u l-Istati Uniti u, ovvjament, l-Unjoni Ewropea (Ota, A.B.,2006).

Il-qasmiet tad-dinja globali tagħna

Orissa, bil-kombinazzjoni tagħha ta' ġid taħt l-art u faqar fuqha, hija xempju ta' bosta qasmiet fid-dinja globali tagħna. Hawnhekk jiltaqgħu flimkien l-inugwaljanza, il-ġirja sfrenata għar-riżorsi naturali u l-immigrazzjonijiet sforzati. Waqt li t-tħaffir fil-minjieri f'Orissa jġib benefiċċji ekonomiċi għaż-żona, dan il-qligħ ma jinqasamx b'mod ugwali. Għat-tribujiet tal-foresta, il prezz huwa għoli minħabba li d-djar tagħhom jinsabu fil-periklu hekk kif il-kumpaniji tal-minjieri qegħdin dejjem aktar ifittxu li jiksbu aċċess għall-art tagħhom.

Sittin fil-mija tal-popolazzjonijiet tribali ta' Orissa jgħixu fuq art li taħtha jinsab midfun il-ġid minerali. Madankollu, tradizzjonalment, huma ma għandhom ebda rekord ta' drittijiet fuq din l-art. Għal xi żmien kienu ġew spustati n-nies tribali biex ikunu jistgħu jsiru l-proġetti ta' żvilupp, inklużi l-attivitajiet fil-minjieri. Iżda l-iskala tal-ispustament inbidlet fl-aħħar deċennji, bl-iżviluppi ekonomiċi mill-1991 'il hawn iżidu l-għadd u t-tixrid tal-ispustamenti (Ota, A.B., 2006).

L-impatti dejjem jiżdiedu tal-użu tar-riżorsi tal-Ewropa

Fl-Ewropa, aħna niddependu ħafna fuq ir-riżorsi naturali biex nistimolaw il-ġid u l-iżvilupp ekonomiku tagħna. L-użu tagħna tar-riżorsi issa jaqbeż id-disponibbiltà lokali u qegħdin niddependu dejjem aktar fuq ir-riżorsi minn bnadi oħra fid-dinja.

Fil-fatt, aktar minn 20 % tal-materja prima li nużaw fl-Ewropa huma importati. Barra minn hekk, aħna nużaw ħafna aktar materja prima indirettament, billi nimportaw ukoll prodotti lesti magħmula fi bnadi oħra.

Id-dipendenza tagħna fuq l-importazzjonijiet hija partikolarment serja fir-rigward tal-karburanti u l-prodotti tal-minjieri. Iżda l-Ewropa hija wkoll importatur nett tal-għalf u ċ-ċereali għall-produzzjoni tal-laħam u l-ħalib fl-Ewropa. Barra minn hekk, aktar minn nofs il-provvisti tal-ħut tal-UE huma importati; wara li eżawrejna l-istokkijiet tal-ħut tagħna stess, issa qegħdin nagħmlu l-istess fi bnadi oħra.

Il-pressjonijiet ambjentali relatati mal-estrazzjoni tar-riżorsi u l-produzzjoni ta' oġġetti ta' kummerċ – bħall-iskart iġġenerat, jew l-ilma u l-enerġija użati – jaffettwaw lill-pajjiżi tal-oriġini. L-impatti tar-riżorsi jistgħu jkunu sinjifikanti – fil-każ ta' kompjuters jew telefons ċellulari dawn jistgħu jkunu fuq skala ta' bosta gradi ta' importanza akbar mill-prodott innifsu. Madankollu, minkejja l-importanza tagħhom, dawn il-pressjonijiet rari jkunu riflessi fil-prezzijiet jew sinjali oħrajn li jiggwidaw lill-konsumaturi fit-teħid tad-deċiżjonijiet.

Eżempju ieħor tar-riżorsi naturali inkorporati fil-prodotti ta' kummerċ huwa l-ilma meħtieġ fir-reġjuni fejn jitkabbru ħafna prodotti tal-ikel u tal-fibra li jiġu esportati. Tali produzzjoni tirriżulta f'esportazzjoni indiretta u sikwit impliċita tar-riżorsi tal-ilma. Pereżempju, 84 % tal-użu tal-ilma relatat mal-qoton tal-UE isir barra l-UE, l-aktar f'reġjuni fejn l-ilma huwa skars, b'irrigazzjoni intensiva.

Aqra aktar u sib lista sħiħa ta' referenzi fl-SOER 2010:
www.eea.europa.eu/soer/synthesis

Fejn imorru l-benefiċċji tan-natura

L użu tar-riżorsi naturali huwa marbut ma' firxa ta' kwistjonijiet ambjentali u soċjoekonomiċi. L-Ekonomija tal-Ekosistemi u l-Bijodiversità (il-proċess TEEB) – analiżi ewlenija tal-importanza ekonomika globali tal-bijodiversità – tixħet dawl fuq ir-rabtiet bejn it-telf tal-bijodiversità u l-faqar.

Ir-riċerkaturi tat-TEEB fittxew li jidentifikaw il-benefiċjarji immedjati ta' ħafna mis-servizzi tal-ekosistemi u l-bijodiversità. 'It-tweġiba', jikteb Pavan Sukhdev, Kap tal-Inizjattiva għal Ekonomija Ħadra tal-UNEP, 'hija li dawn huma l-aktar il-foqra. L-aktar mezzi ta' għajxien affettwati huma l-biedja ta' sussistenza, it-trobbija tal-annimali, is-sajd u x-xogħol informali fil-foresti – il-maġġoranza tan-nies foqra fid-dinja huma dipendenti fuqhom' (KE, 2008).

L-impatt tat-telf tal-bijodiversità fl-Indja għandu wkoll implikazzjonijiet serji għan-nisa, minħabba li dan jaffettwa severament ir rwol tagħhom bħala dawk li jiġbru l-prodotti mill-foresta. L-istudji fir-reġjuni tribali ta' Orissa u Chattisgarh irreġistraw kif id-deforestazzjoni rriżultat f'telf ta' mezzi ta' għajxien, nisa li jkollhom jimxu distanza ta' erba' darbiet aktar biex jiġbru l-prodotti tal-foresta u fin-nuqqas ta' aċċess tagħhom għal pjanti mediċinali li ġew eżawriti. Dan it-telf inaqqas id-dħul, iżid l-istrapazz u jaffettwa s-saħħa fiżika. Hemm ukoll evidenza li turi li l-istatus relattiv tan-nisa fi ħdan il-familja huwa ogħla f'villaġġi afforestati tajjeb, fejn il-kontribut tagħhom għad-dħul tal-familja jkun akbar milli f'villaġġi li għandhom nuqqas ta' riżorsi naturali (Sarojini Thakur, 2008).

Fl-Ewropa, aħna ta' spiss inkunu protetti mill-impatti diretti tad-degradazzjoni ambjentali – għall-inqas għal żmien qasir. Iżda għan-nies foqra li jiddependu direttament fuq l-ambjent għall-ikel u l-kenn, l-effetti jistgħu jkunu gravi. Dawk l-aktar dgħajfa fis-soċjetà sikwit ikollhom iġorru l-akbar piż mill-qerda tas-sistemi naturali, waqt li jgawdu ftit jew xejn mill-benefiċċji.

It-telf annwali mill-kapital naturali huwa tipikament stmat għal ftit punti perċentwali, ftit li xejn impressjonanti, tal-PDG. Madankollu, jekk nerġgħu nesprimu dawn f'termini umani, fuq il-bażi tal-prinċipju tal-ekwità u l-għarfien tagħna ta' fejn suppost imorru l-benefiċċji tan-natura – jiġifieri għall-foqra – imbagħad l-argument għat-tnaqqis ta' tali telf jikseb saħħa konsiderevoli.

Dan il-punt japplika madwar id-dinja kollha. Huwa jirrigwardja d-dritt tan-nies foqra tad-dinja għal flussi tal-għajxien min-natura, li jikkomprendu nofs il-benesseri tagħhom jew aktar, u li huma jsibuha impossibbli biex jissostitwixxu (KE, 2008).

Il-kapital naturali u s-servizzi tal-ekosistema

Il-kunċetti ta' 'kapital naturali' u 'servizzi tal-ekosistema' huma fil-qalba tad-diskussjonijiet dwar ir-relazzjoni tal-umanità mal-ambjent. Sabiex nifhmuhom, ikun utli li nikkunsidraw fil-fatt x'jagħmlu għalina s-sistemi naturali.

Ħu l-foresti, pereżempju. Il-foresti jistgħu jipprovdu kull xorta ta' ikel: frott, għasel, faqqiegħ, laħam u l-bqija. Jekk ikunu ġestiti tajjeb, dawn jistgħu jipprovdu fluss sostenibbli ta' riżorsi, bħal injam, għall-ekonomija. Iżda l-foresti jagħmlu wkoll ħafna aktar minn hekk. Pereżempju, is-siġar u l-veġetazzjoni jgħinu sabiex jiżguraw klima b'saħħitha lokalment u globalment billi jassorbu s-sustanzi li jniġġsu u l-gassijiet b'effett ta' serra. Il-ħamrija tal-foresti tiddekomponi l-iskart u tippurifika l-ilma. Barra minn hekk, in-nies sikwit jivvjaġġaw 'il bogħod biex igawdu s-sbuħija u t-trankwillità tal-foresti, jew biex jipprattikaw passatempi bħall-kaċċa.

Dawn is-servizzi kollha — li jipprovdu ikel u fibra, li jirregolaw il-klima u l-bqija – huma siewja. Aħna jkollna nħallsu ħafna għal magni li jistgħu jagħmlu l-istess ħaġa. Għal dik ir-raġuni, għandna naħsbu dwar l-ekosistemi bħala forma ta' kapital, li jipprovdi servizzi lill-proprjetarju iżda sikwit ukoll lil persuni oħrajn fil-qrib u 'l bogħod (bħal fil-każ tar-regolazzjoni tal-klima). B'mod kruċjali, jeħtieġ li aħna nżommu l-kapital naturali tagħna — billi ma nisfruttawx iżżejjed l-ekosistema u billi ma nikkawżawx tniġġis eċċessiv — jekk irridu li jkompli jipprovdi dawn is-servizzi siewja ħafna.

Il-valur tal-bijodiversità fil-foresti tagħna

Ir-raġuni primarja għat-telf tal-bijodiversità tal-foresti hija li l-valur tagħha mhuwiex mifhum sewwa. Pereżempju, id-deċiżjoni li ettaru ta' foresta għani fil-bijodiversità jiġi konvertit għall-agrikoltura jew il-kostruzzjoni, ġeneralment tkun ibbażata fuq il-benefiċċji immedjati. Ftit li xejn tingħata attenzjoni lill-ħafna servizzi ekoloġiċi li ma jitkejlux u li huma pprovduti minn dawn l-ekosistemi.

Il-mediċina fil-foresti tal-Indja

Minbarra l-flora u l-fawna għonja, l-Indja għandha wkoll wieħed mill-aktar patrimonji għonja ta' pjanti mediċinali fid-dinja. Daqs 8 000 speċi ta' pjanti jintużaw regolarment bħala mediċina min-nies tal-Indja, b'bejn 90 u 95 % minn dawn il pjanti ġejjin mill-foresti. Inqas minn 2 000 minn dawn il-pjanti huma ddokumentati uffiċjalment fis-sistema Indjana tal-mediċina. L-informazzjoni dwar il-bqija mhijiex iddokumentata u hija trasmessa biss bil-fomm u bħala għarfien tradizzjonali. Huma biss 49 speċi li qegħdin jintużaw fil-mediċina moderna.

Il-bijodiversità hija forma ta' assigurazzjoni kontra l-mard tal-bniedem – bank ta' għarfien li jippossjedi kura potenzjali għal mard bħall-kanċer jew l-AIDS. Pereżempju, il-qoxra tas-siġra ċinkona fiha mediċina li tintuża fil-ġlieda kontra l-malarja. B'mod kritiku, aħna spiss ma nkunu nafu xejn dwar it-telf li ġġarrab is-soċjetà meta tiġi estinta xi speċi.

Din it-taqsima hija bbażata fuq ir-rapport *Green accounting for Indian states project: the value of biodiversity in India's forests* (Gundimeda et al., 2006).

Is-setgħa li wieħed jibqa' fejn ikun

Il-globalizzazzjoni ta' spiss tkun ikkaratterizzata miċ-ċaqliq – ta' persuni, prodotti, ġid u għarfien, pereżempju. B'mod ġenerali, li wieħed jibqa' fejn ikun, ma jiċċaqlaqx, ma jitqiesx fost id-drittijiet umani li aħna nagħtuhom prijorità. Iżda n-nies tal-foresta ta' Orissa u ħafna oħrajn spiss iħaddnu dan biss: li jkunu jistgħu jibqgħu fejn qegħdin, fejn għandhom l-ikel u l-kenn, kif ukoll il-kuntatti mal-familja u r-relazzjonijiet tribali tagħhom. Il-foresti huma l-post fejn ġenerazzjonijiet sħaħ ħassewhom protetti u siguri.

Tabilħaqq, hekk kif mewġa kbira ta' nies qegħdin jiċċaqilqu lejn l-ibliet u ż-żoni urbani, aħna għandna nibdew naħsbu dwar l-għoti tas-setgħa lin-nies biex jibqgħu fejn qegħdin.

Xhud: l-Att dwar id-Drittijiet tal-Foresti – l-għoti ta’ kapaċità lil dawk li ma għandhom ebda setgħa

Minkejja l-industrijalizzazzjoni mgħaġġla, hemm tama għat-tribujiet tal-foresta ta’ Orissa. Fl-1 ta’ Jannar 2009, il-Parlament Indjan daħħal fis-seħħ l-Att dwar id-Drittijiet tal-Foresti, sena wara li oriġinarjament għadda fil-Parlament. L-Att jagħti lil dawk li jgħixu fil-foresti d-dritt li jitolbu l-pussess legali tal-art li għexu fuqha u li kkultivaw għal ġenerazzjonijiet sħaħ.

‘Iż-żamma tan-nies fuq l-art fiż-żoni fejn għexu għal ġenerazzjonijiet sħaħ hija importanti ħafna. Meta jitilqu, huma jitilfu l-integrità tal-villaġġ. Il-foresta tbati wkoll minħabba li titlef l-għassiesa tagħha u tisfa miftuħa għall-iżvilupp u l-qerda. Ir-rabtiet soċjali jitkissru wkoll,’ jgħid Dipankar Datta, Direttur u Maniġer tal-Pajjiż għal Concern Worldwide — aġenzija ta’ għajnuna internazzjonali li taħdem f’dan il-qasam.

Bil-għajnuna ta’ diversi aġenziji mhux governattivi, Gangi u Sukru Bhuyan (li ssemmew hawn fuq) għamlu talba skont l-Att dwar id-Drittijiet tal-Foresti biex ikollhom il-plott żgħir tagħhom rikonoxxut. Sa issa għadhom ma rċevew ebda tweġiba. Il-ġar tagħhom Mohan Mandol irċieva tweġiba. B’riżultat ta’ dan, huwa issa għandu titolu, laminat bir-reqqa, għall-plott tiegħu. ‘Dan jagħtini sigurtà. Ħadd ma jista’ jikkorrompini jew jhedded li jkeċċini minn hawnhekk,’ huwa jgħid.

Il-villaġġ għamel ukoll applikazzjoni kollettiva għal drittijiet għas-sezzjoni tal-foresta fejn huma jiġbru l-ikel, il-materjal tal-bini u l-provvisti tal-mediċina. Sa issa għadhom ma rċevew ebda dritt kollettiv u għalhekk għadhom suxxettibbli għal fastidju mill-uffiċjali tal-foresti, mill-gvern lokali u mill-kumpaniji tal-minjieri.

L-art tingħata skont l-Att dwar id-Drittijiet tal-Foresti bil-kundizzjoni li l-individwu jew il-villaġġ jieħu ħsieb dik l-art. It-titolu jista’ jgħaddi għand il-membri tal-familja iżda ma jistax jinbiegħ.

‘Il-foresti jkunu fil fatt f’qagħda aħjar meta l-gruppi tribali jibqgħu jgħixu fihom. Ġeneralment, huma jikkultivaw biċċa żgħira ta’ art fis-saffi ta’ isfel tal-art fit-tarf tal-foresta u sempliċiment jaħsdu dak li huwa disponibbli fil-foresta mingħajr ma jħawlu jew jagħmlu ħsara fil-pjanti eżistenti,’ jgħid Sisir Pradhan, li wkoll jaħdem għal Concern Worldwide f’Orissa.

Earth 2050 global megatrend: kompetizzjoni globali intensifikata għall-ħażniet dejjem jonqsu tar-riżorsi

L-Ewropa kif tista' tibqa' tgħix fil-ġirja intensifikata għar-riżorsi skarsi? It-tweġiba tista' tinsab fi produzzjoni u użu tar-riżorsi aktar effiċjenti, teknoloġiji ġodda u l-innovazzjoni u ż-żieda tal-kooperazzjoni mal-imsieħba barranin.

Għaliex ir-riżorsi huma importanti għalik?

L-aċċess sigur għar-riżorsi huwa kruċjali għall-Ewropa. L-Ewropa hija relattivament fqira fir-riżorsi u għalhekk jeħtieġ li timporta ħafna minnhom. Dan huwa partikolarment minnu jekk wieħed iqis it-tkabbir kontinwu fid-domanda għall-enerġija u għar-riżorsi meħtieġa sabiex jinstabu soluzzjonijiet ta' teknoloġija avvanzata.

Materja prima (pereżempju minerali): L-iskarsezza dejjem tikber, fuq medda ta' żmien fit tul, tal-minerali u l-metalli, jistgħu jwasslu lill-Ewropa biex iddur għal sorsi li sa issa kienu meqjusa bħala mhux ekonomiċi. L-espansjoni tal-minjieri għandha bosta effetti ambjentali, inkluż tibdil fil-pajsaġġi, it-tniġġis tal-ilma u l-ġenerazzjoni tal-iskart. Ir-riżervi minerali ta' kwalità aktar ħażina jistgħu jfissru li l-isfruttar ta' sorsi bħal dawn ikun inqas effiċjenti fl-użu tal-enerġija.

Riżorsi naturali (pereżempju uċuħ tar-raba' għall-ikel): Popolazzjoni akbar u aktar sinjura sal-2050 timplika domanda għal produzzjoni agrikola darbtejn ogħla mil-lum. Din jista' jkollha impatti f'termini ta': it-telf tal-ekosistemi naturali, il-ħsara fis-servizzi tal-ekosistemi, inkluż iċ-ċiklu tal-karbonju u tal-ilma, u impatti fuq il-forniment tal-ikel u l-fibra.

Messaġġ ewlieni: Il-ħażniet ta' riżorsi naturali fid-dinja diġà qegħdin jonqsu. Popolazzjoni globali akbar u aktar sinjura bi ħtiġijiet akbar ta' konsum joħolqu domanda akbar għal ħafna affarijiet, fosthom l-ikel, l-ilma u l-enerġija.

Fil-ġejjieni, iż-żieda tad-domanda u n-nuqqas ta' provvista jistgħu jintensifikaw il-kompetizzjoni globali għar-riżorsi.

SOER 2010: valutazzjoni tematika – il-konsum u l-ambjent

Graff 3: It-tibdil fiż-żona tal-art agrikola

Il-popolazzjoni tad-dinja tista' tikber b'mod sinjifikanti matul id-deċennji li ġejjin u d-dieti qegħdin jinbidlu miċ-ċereali għal-laħam hekk kif il-ġid qiegħed ikompli jiżdied. Skont in-Nazzjonijiet Uniti (UNFAO), id-domanda għall-ikel, l-għalf u l-fibri tista' tiżdied b'70 % sal-2050. Din għandha implikazzjonijiet konsiderevoli għall-użu tal-art u l-ekosistemi naturali.

Għal aktar informazzjoni ara: Global megatrends: il-ħażniet dejjem jonqsu tar-riżorsi naturali: **www.eea.europa.eu/soer/europe-and-the-world/megatrends**

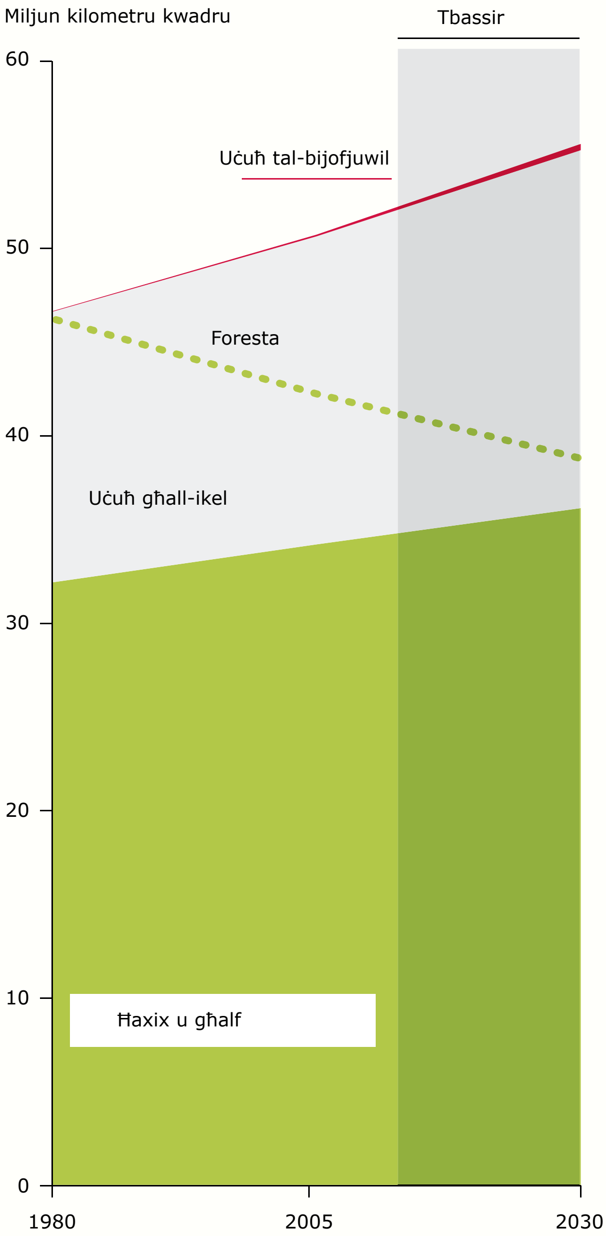

Sors: OECD, 2008, Perspettiva Ambjentali tal-OECD sal-2030.

4. KONSUM B'MOD INSOSTENIBBLI

NGLISH RESTAURANT
AIR CONDITIONED
1979

4. KONSUM B'MOD INSOSTENIBBLI

Messaġġ ewlieni: Raġuni ewlenija għaliex il-konsum jaffettwa lill-ambjent b'mod negattiv u jikkawża użu eċċessiv tar-riżorsi hija minħabba li l-ispejjeż għas-soċjetà tad-degradazzjoni ambjentali u tar-riżorsi, mhumiex riflessi b'mod sħiħ fil-prezzijiet tal-prodotti u s-servizzi. Ħafna prodotti huma rħas minkejja li qegħdin jagħmlu ħsara lill-ambjent, lill-ekosistemi jew lis-saħħa tal-bniedem.

SOER 2010

'Darba waħda, tard filgħaxija, beda tiela' d-duħħan fuq ir-razzett tagħna. Ma kinitx xi xena sabiħa. L-irmied beda nieżel bħal borra,' jgħid Guðni Þorvaldsson, li jmexxi r-razzett tal-familja fin-Nofsinhar tal-Islanda, 8 km biss bogħod mill-vulkan Eyjafjallajökull.

'Kellna ndaħħlu n-nagħaġ, il-ħrief u wħud miż-żwiemel ġewwa. In-nagħaġ kellhom jiġu ċċekkjati kull tliet sigħat minħabba li kien l-istaġun meta jitwieldu l-ħrief. Kollox kien griż. L-akbar biċċiet ta' rmied kienu ta' 3 ċm. Jien ħallejt il-marki ta' saqajja fih bħallikieku kien borra.'

Guðni Þorvaldsson u l-bqija tal-popolazzjoni Islandiża kienu mħejjija b'mod eċċezzjonali għall-eruzzjoni enormi tal-vulkan Eyjafjallajökull f'Marzu 2010. Sistema ta' monitoraġġ sofistikata li tuża teknoloġija globali ta' pożizzjonar bis-satellita tkejjel kontinwament il-vulkani attivi fl-Islanda. Il-qari taċ-ċifri mill-istrumenti ssuġġerixxa li l-vulkan kien qiegħed jikber fil-għoli tiegħu – sinjal ċar ta' attività vulkanika ġewwa l-muntanja. Barra minn hekk, kien hemm attivitajiet ta' monitoraġġ oħrajn li kkonfermaw dan. Ikkombinat ma' sistema effettiva ta' informazzjoni pubblika, dan juri kemm tista' tkun siewja l-informazzjoni ambjentali.

Il-bqija tad-dinja forsi ma kinitx daqshekk imħejjija. L-impatti saru globali fi ftit jiem, l-aktar bħala riżultat tas-sħaba kbira ta' rmied li fformat u l-impatti tagħha fuq it-traffiku tal-ajru. L-irmied iċċaqlaq f'għoli ta' bejn 20 000 u 36 000 pied – l-istess firxa ta' altitudni li jużaw l-ajruplani tal-passiġġieri. L-ispazju tal-ajru fuq l-Ewropa ngħalaq, li wassal biex titjiriet skedati lejn l-Ewropa minn postijiet 'il bogħod, bħal Sydney, kellhom jitħassru. L-Assoċjazzjoni Internazzjonali tat-Trasport bl-Ajru stmat li l-linji tal-ajru kienu qegħdin jitilfu $200 miljun kuljum fi dħul.

F'din is-sitwazzjoni ġiet affettwata kważi kull industrija li tiddependi fuq it-trasport bl-ajru. Fil-Kenja, pjanti, fjuri u ħxejjex imkabbra għas-suq Ewropew tħassru taħt is-sħana qawwija tax-xemx b'telf ta' miljuni ta' Euro. Huwa stmat li matul l-ewwel ftit jiem wara l-eruzzjoni, intremew għaxar miljun fjura, l-aktar ward. Ħxejjex bħal spraġ, brokkli u fażola ħadra ġew mitmugħa lill-baqar minflok sabu ruħhom fuq l-imwejjed tal-ikel Ewropej. Il-provvisti fl-Ewropa tat-tonn frisk mill-Vjetnam u l-Filippini bdew jonqsu b'ħeffa.

Is-skiet mhux tas soltu fis smewwiet fuq l-Ewropa f'April 2010 serva biex ifakkar fl-ammont kbir ta' traffiku li normalment ikun hemm fl-ajru. Stejjer dwar fjuri u ħxejjex imħassrin fil-Kenja jfakkruna minn fejn ġejjin uħud mill-fjuri u l-ħxejjex tagħna. Tabilħaqq, l-eruzzjoni wriet b'mod ċar il-konnettività bejn uħud mis-sistemi ewlenin – dawk magħmula mill-bniedem u dawk naturali – li jirfdu s-soċjetà globalizzata tagħna.

L-impronta l-kbira tagħna

L-Impronta Globali (‘Global Footprint’) hija waħda minn għadd ta’ miżuri li jintużaw biex juru d-domandi li l-umanità qiegħda tpoġġi fuq il-pjaneta. L-impronta għandha l-limitazzjonijiet tagħha, iżda hija wkoll kunċett relattivament faċli biex jinftiehem: hija tikkalkula ż-żona ta’ art u ta’ baħar meħtieġa biex tipprovdilna r-riżorsi li nużaw u biex tassorbi l-iskart tagħna.

Fl-2003, l-Impronta Globali tal-Unjoni Ewropea kienet ta’ 2.26 biljun ettaru globali jew 4.7 ettaru globali għal kull persuna. B’kuntrast ma’ dan, iż-żona produttiva totali tal-Ewropa kienet ta’ 1.06 biljun ettaru globali jew 2.2 ettari globali għal kull persuna (WWF, 2007).

Li kieku ċ-ċittadini kollha tad-dinja kellhom jgħixu kif jgħixu l-Ewropej, l-umanità jkollha bżonn aktar minn żewġ pjaneti u nofs sabiex jipprovdu r-riżorsi li nikkonsmaw aħna, biex jassorbu l-iskart tagħna u jifdal ftit spazju għall-ispeċijiet selvaġġi (WWF, 2007).

L-Earth Overshoot Day

L-Earth Overshoot Day jimmarka l-jum fil-kalendarju meta l-konsum tar-riżorsi ekoloġiċi mill-umanità f’dik is-sena jkun ugwali għal dak li tista’ tipproduċi n-natura fi 12-il xahar. Huwa l-jum meta l-but tal-ħlas kollettiv tagħna jsib il-qiegħ u jkollna nibdew nissellfu mingħand il-pjaneta.

Fl-2010, in-Netwerk tal-Impronta Globali (Global Footprint Network) ikkalkula li sal-21 ta’ Awwissu l-umanità kienet użat dawk is-servizzi ekoloġiċi kollha – mill-filtering tas-CO_2 sal-produzzjoni tal-materja prima għall-ikel – li n-natura setgħet tipprovdi b’mod sigur għal dik is-sena kollha. Mill-21 ta’ Awwissu sal-aħħar tas-sena, id-domandi ekoloġiċi tagħna ntlaħqu bl-użu tal-ħażniet tar-riżorsi u l-akkumulazzjoni tal-gassijiet b’effett ta’ serra fl-atmosfera.

Kont taf? Ċittadin medju Ewropew juża madwar erba’ darbiet aktar riżorsi minn wieħed fl-Afrika u tliet darbiet aktar minn wieħed fl-Ażja, iżda nofs ta’ wieħed fl-Istati Uniti, il-Kanada jew l-Awstralja.

SOER 2010

Is-sostenn tad-drawwiet tagħna

Kemm l-‘Impronta Globali’ kif ukoll l-‘Earth Overshoot Day’ huma stimi approssimattivi. Iżda aħna nafu fiċ-ċert li d-domanda tagħna għar-riżorsi naturali madwar id-dinja żdiedet b’mod tremend matul dawn l-aħħar għexieren ta’ snin. Il-forzi ewlenin kienu ż żieda fil-popolazzjoni, il-ġid u l-konsum. Ħafna mit-tkabbir tal-popolazzjoni sar fil-pajjiżi li qegħdin jiżviluppaw, filwaqt li l-ogħla livelli ta’ ġid u konsum jinsabu fil-pajjiżi żviluppati.

Fl-Ewropa aħna qegħdin inżommu d-defiċit ekoloġiku tagħna – id-differenza bejn l-impronta tagħna u l-kapaċità bijoloġika tagħna – billi nimportaw prodotti u servizzi minn barra l-fruntieri tagħna. Aħna nesportaw ukoll parti mill-iskart tagħna. Essenzjalment, qegħdin insiru dejjem aktar inqas awtosuffiċjenti.

Bħala riżultat tat-tkabbir tal-kummerċ globali, sehem dejjem jikber tal-pressjonijiet u l-impatti ambjentali kkawżati mill-konsum fil-pajjiżi tal-UE qegħdin jinħassu fi bnadi oħra. Waqt li parti minn dan iċ ċaqliq isir hija bejn il-pajjiżi tal-UE, parti kbira jseħħ barra mill-UE

u ’lil hinn mill-mandat tal-linji politiċi attwali relatati mal-produzzjoni tal-UE. Dan ifisser li aħna qegħdin nesportaw l-impatti tal-konsum tagħna lil pajjiżi fejn il-politika ambjentali sikwit tkun sottożviluppata – li effettivament tpoġġi l-popolazzjonijiet u l-ambjent lokali taħt pressjoni kbira ħafna.

Id-domanda tagħna qiegħda tikkawża impatti kbar u irriversibbli fuq l-ekosistemi globali: kull sena qegħdin jitqaċċtu 130 000 km² ta’ foresta tropikali. Barra minn hekk, mill-1960, terz tal-art agrikola tad-dinja ġiet abbandunata jew eżawrita bħala riżultat tal-esplojtazzjoni eċċessiva u d-degradazzjoni tal-ħamrija. *

Inkissru ċ-ċiklu

Jeħtieġ li nikkontribwixxu aħjar sabiex nibbilanċjaw il-ħtieġa li nippriservaw il-kapital naturali mal ħtieġa li nużawh biex nistimolaw l-ekonomija. Rispons ewlieni hawnhekk huwa li nżidu l-effiċjenza fl-użu tar-riżorsi tagħna. Meta nirrikonoxxu li, bħalissa, id-domandi tagħna fuq is-sistemi naturali huma insostenibbli, nifhmu li bażikament jeħtieġ li nagħmlu aktar b’inqas riżorsi.

Inkoraġġanti huwa l-fatt li dan huwa qasam fejn l-interessi tas-setturi ambjentali u kummerċjali jidhru li huma allinjati: in-negozji jirnexxu jew jiddgħajfu abbażi tal-abbiltà tagħhom li jieħdu l-valur massimu mill-inputs, bħalma l-preservazzjoni tad-dinja naturali u l-benesseri tal-bniedem tiddependi fuq l abbiltà tagħna li nagħmlu aktar bi fluss limitat ta’ riżorsi.

L-effiċjenza fl-użu tar-riżorsi hija issa inizjattiva ewlenija fl-UE – element kruċjali tal-istrateġija għal tkabbir intelliġenti, sostenibbli u inkluživ sal-2020. L-effiċjenza fl-użu tar-riżorsi tikkombina l-prinċipji ta’ negozju tajjeb ma’ prattika ambjentali tajba billi tagħmel aktar filwaqt li tnaqqas l-iskart. Dan bħal meta tikkombina dieta aktar tajba għas-saħħa ma’ sistema ta’ eżerċizzji – wara ftit titgħallem li tista’ tgħaddi b’inqas u saħansitra tista’ tibda tħossok aħjar.

* Għal aktar informazzjoni ara l-valutazzjonijiet tematiċi tal-SOER: il-konsum u l-ambjent: **www.eea.europa.eu/soer/europe/consumption-and-environment**

Il-kapaċità tal-akkwist

Il-konsum tagħna, pereżempju, mill-ikel, is-sewqan jew it-tisħin tad-djar tagħna, iwassal direttament għal pressjonijiet ambjentali. Madankollu, ta' importanza akbar huma l-pressjonijiet indiretti li qegħdin jinħolqu tul il-ktajjen tal-produzzjoni tal-prodotti u s-servizzi kkonsmati. Dan jista' jkun ġej mill-impatti mill-minjieri jew mill-ħsad, l-użu tal-ilma għat-tkabbir tal-uċuħ tar-raba', jew mill-ħsara li ssir fil-bijodiversità lokali mill-biedja jew it-tniġġis intensivi.

Madankollu, bħala konsumaturi, aħna nistgħu ninfluwenzaw l-impatti ambjentali tagħna, pereżempju billi nixtru ikel u fibri prodotti b'mod sostenibbli.

Madwar id-dinja, il-produzzjoni organika u l-'biedja ta' konservazzjoni' qegħdin jiksbu popolarità u suċċess. L-Inizjattiva 'Conservation Cotton' hija biss eżempju wieħed ta' approċċi sostenibbli għall-produzzjoni li jnaqqsu l-impatti fuq l-ambjenti lokali.

Innovazzjoni: il-ħwejjeġ

L-Inizjattiva 'Conservation Cotton'

Il-Conservation Cotton Initiative Uganda (CCIU) inħolqot mill kumpanija EDUN imnebbħa minn prinċipji ta' ġustizzja li tipproduċi l ħwejjeġ. flimkien mal-Wildlife Conservation Society u l Invisible Children sabiex tibni komunitajiet ta' biedja sostenibbli fl-Uganda.

'Is-CCIU hija bbażata f'waħda mill-ifqar żoni tal-Uganda, id-Distrett ta' Gulu, żona li għadha qiegħda tirkupra minn gwerra ċivili, li spustat miljuni ta' nies minn djarhom. Il-Programm CCIU jgħin lill-bdiewa li jirritornaw lejn arthom billi jipprovdi fondi, għodod u taħriġ bil-għan li jinbena negozju sostenibbli tal-qoton,' tgħid Bridget Russo, Direttriċi tal-Kummerċjalizzazzjoni Globali fil-kumpanija EDUN.

Il-bdiewa huma mħarrġa biex jestendu l-għelieqi tagħhom billi jkabbru kombinazzjoni ta' uċuħ tar-raba' rotazzjonali għall-ikel sabiex ilaħħqu mal-ħtiġijiet bażiċi tal-familji tagħhom, u qoton, prodott tar-raba' għall-bejgħ li għalih hemm domanda internazzjonali. Bħalissa hemm 3 500 bidwi li qegħdin jibbenifikaw mill-Programm CCIU u hemm pjanijiet biex dawn jiżdiedu għal 8 000 matul it-tliet snin li ġejjin.

Din il-kollaborazzjoni għandha l-għan li ttejjeb l-għajxien tal-komunitajiet fl-Afrika billi tappoġġja lill-bdiewa sabiex jaħsdu l-qoton ta' konservazzjoni b'mod sostenibbli.

Earth 2050 global megatrend: it-tkabbir ekonomiku, aktar milli t-tkabbir tal-popolazzjoni, ser ikun il-forza ewlenija tal-konsum

Il-popolazzjoni globali ser tkun għadha qiegħda tikber fl-2050, iżda b'pass aktar bil-mod minn fil-passat. In-nies ser ikomplu jgħixu aktar fit-tul, ikunu edukati aħjar u jemigraw aktar. Xi popolazzjonijiet ser jiżdiedu, filwaqt li oħrajn jonqsu. L-emigrazzjoni hija biss wieħed mill-prospetti imprevedibbli għall-Ewropa u d-dinja.

Għaliex id-demografija globali hija importanti għalik?

It-tkabbir tal-popolazzjoni jinfluwenza ħafna mill-megatrends globali. L-istabbilizzazzjoni tal-popolazzjoni umana – li mistennija sseħħ fit-tieni nofs ta' dan is-seklu – mhijiex ser issolvi l-problemi tad-dinja iżda tista' tgħin fl-isforzi lejn żvilupp sostenibbli.

Popolazzjoni li tkun qiegħda tikber iżżid l-użu tar-riżorsi naturali, it-tniġġis ambjentali u bidliet fl-użu tal-art bħall-urbanizzazzjoni. Il-bidliet fix-xejriet demografiċi globali jkollhom impatti diretti fuq l-ambjent Ewropew permezz tat-tibdil fil-klima u l-konsum tar-riżorsi.

Il migrazzjoni minn barra l-Ewropa tista' tikkumpensa sa ċertu punt għat-tnaqqis naturali tal-popolazzjoni u l-forza tax-xogħol tal-Ewropa, iżda tkun teħtieġ interventi politiċi sostanzjali fil-livelli reġjonali u nazzjonali.

L-idea li l-popolazzjoni żejda ser tkun kawża primarja tal-kriżi planetarja qiegħda tiġi kkontestata. Din mhijiex kwistjoni li hemm wisq minna biex jiġu sostnuti mill pjaneta, iżda li l-istili ta' ħajja fl għadd dejjem jikber ta' ekonomiji industrijalizzati qegħdin jitolbu aktar riżorsi milli tista' tipproduċi l-pjaneta. L-użu tar-riżorsi naturali huwa xprunat aktar mit-tkabbir ekonomiku milli mit-tkabbir tal-popolazzjoni f'numru dejjem jikber ta' reġjuni.

Graff 4: Bidla fil-konsum tal-klassi tan-nofs

Klassi tan-nofs globali akbar fis-sena 2050 tkun tfisser kapaċità tal-infiq akbar

F'dan l-istudju, il-klassi tan-nofs hija definita f'termini ta' livelli ta' konsum: Huwa l-grupp ta' familji li jonfqu bejn 10 u 100 Dollaru Amerikan kuljum (f'parità tal-kapaċità tal-infiq).

Għal lista sħiħa ta' referenzi ara: Global megatrends: ngħixu f'dinja urbana: **www.eea.europa.eu/soer/europe-and-the-world/megatrends**

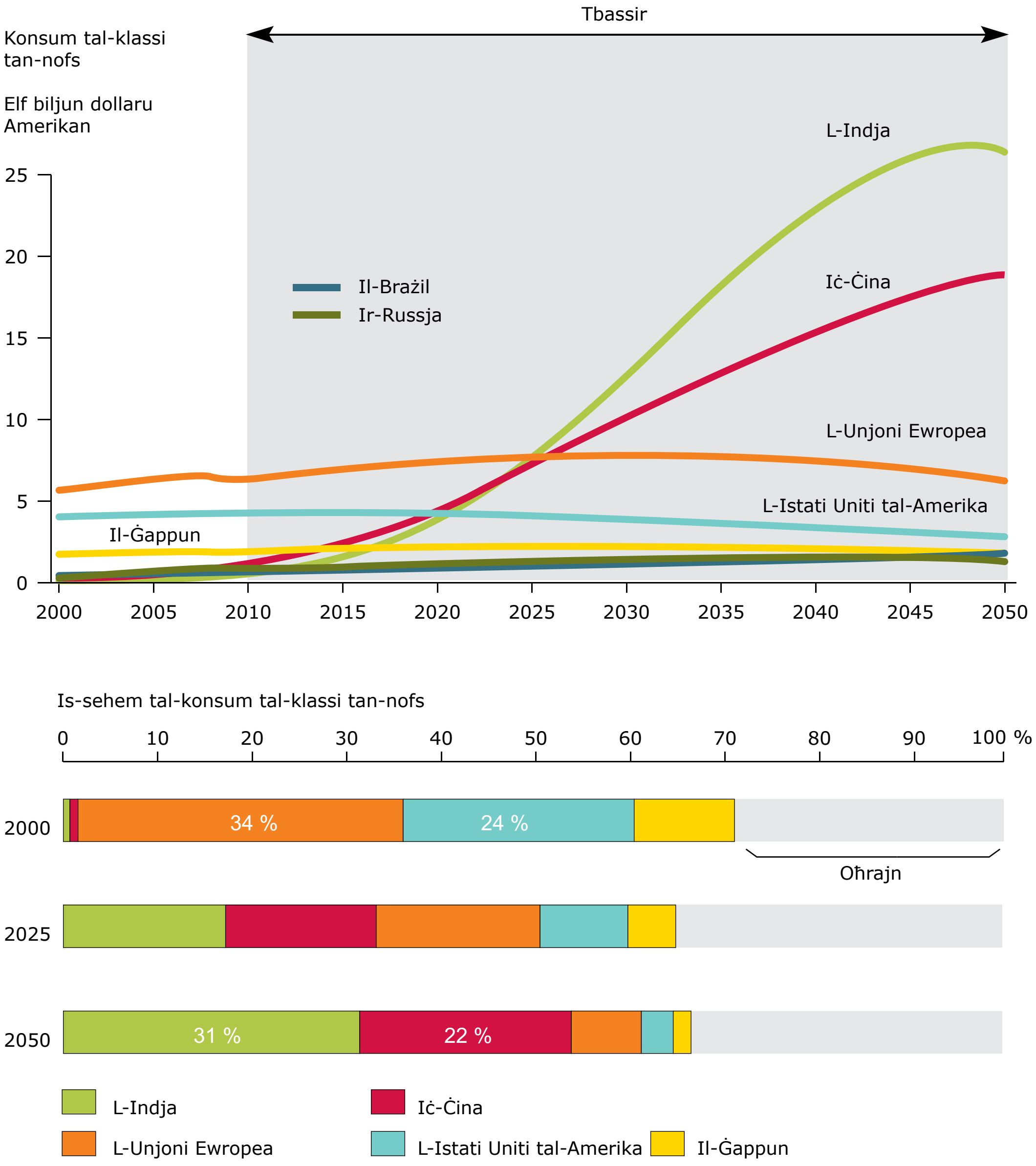

F’dan l-istudju, il-klassi tan-nofs hija definita f’termini ta’ livelli ta’ konsum: hija l-grupp ta’ familji li jonfqu bejn 10 u 100 dollaru Amerikan għal kull persuna kuljum (fil-parità tal-kapaċità għall-infiq).

Sors: Kharas H., 2010, The emerging middle class in developing countries (Il-klassi tan-nofs il-ġdida fil-pajjiżi li qegħdin jiżviluppaw).

5. L-ISFIDA TAT-TNIĠĠIS

5. L-ISFIDA TAT-TNIĠĠIS

‘Il-ġonna u t-toroq kienu miksija b’madwar 15-il ċm ta’ tajn aħmar. In-nies kienu qegħdin jippruvaw ineħħuh minn djarhom u mill-affarijiet tagħhom bl-ilma u s-sapun. Oħrajn kienu sempliċiment qegħdin jippakkjaw ħwejjiġhom. F’dak il-lejl, jien ippruvajt naħsel il-bwiez tal-lastku tiegħi biex inneħħi t-tajn iżda ma stajtx. Dak il-kulur aħmar bl-ebda mod ma seta’ jitlaq,’ jgħid Gábor Figeczky, aġent kap tal-Fond Dinji għan-Natura fl-Ungerija.

Fl-4 ta’ Ottubru 2010 seħħ wieħed mill-agħar inċidenti ta’ tixrid tossiku fl-Ewropa ta’ dawn l-aħħar snin qrib il-belt ta’ Ajka fil-Kontea ta’ Veszprem, l-Ungerija, madwar 160 km fil-Lbiċ ta’ Budapest. Bħala konsegwenza tal-waqgħa tad-diga tat-tarf ta’ ġibjun għal impjant li jintuża għall-produzzjoni tal-aluminju, ħareġ ammont kbir ta’ tajn tal-alkalina li għerreq żona wiesgħa li kienet tinkludi tliet villaġġi. Il-konsegwenzi fit-tul tal-avveniment għadhom mhumiex magħrufa (EEA, 2010).

Dan huwa biss eżempju wieħed tal-isfidi li qegħdin niffaċċjaw f’termini tat-tniġġis mill-attività industrijali. It-tixrid taż-żejt fil-Golf tal-Messiku, li beda f’April 2010, huwa episodju ieħor iddokumentat tajjeb ta’ tniġġis fl-istess sena. Dawn huma eżempji drammatiċi; madankollu, ħafna minna niġu f’kuntatt ma’ xi forma ta’ tniġġis fil-ħajja tagħna ta’ kuljum.

Insawru d-dinja u l-mekkaniżmi tagħha

L-impatti tal-bniedem fuq l-ambjent żdiedu b’mod kostanti. Qabel, l-impatti tagħna kienu primarjament jinħassu lokalment. Madankollu, fl-aħħar ftit deċennji, rajna l-impatti jinfirxu mar-reġjuni – bħal ngħidu aħna x-xita aċiduża. U issa, it-tibdil fil-klima, pereżempju, qiegħed ikollu impatti global.

It-terminu ‘anthropocene’, ibbażat fuq il-kelma Griega ‘anthropos’ li tfisser ‘bniedem’, beda jintuża biex jiddeskrivi l-era tagħna. Dan minħabba li l-użu tar-riżorsi mill-bniedem u t-taħlita kumplessa ta’ sustanzi li jniġġsu li rriżultat, saru forza dominanti, li ssawwar id-Dinja u l-mekkaniżmi li jirregolawha.

Bħalna, l-ambjent tagħna huwa vulnerabbli għat-tniġġis. Ħafna drabi huwa jista’ jassorbi r-riżultati mhux mixtieqa tal-attivitajiet tagħna – it-tniġġis u l-iskart – u maż-żmien ibiddilhom f’sustanzi li ma jagħmlux ħsara. Tabilħaqq, din il-kapaċità li jassorbi u jittrasforma s-sustanzi li jniġġsu hija wieħed mis-servizzi essenzjali li l-ekosistemi f’saħħithom iwettqu għalina. Iżda l-ekosistemi għandhom kapaċità limitata f’dan ir-rigward. Jekk ngħabbuhom iżżejjed inkunu qegħdin nirriskjaw li nagħmlu ħsara lilhom u lill-ispeċijiet li jgħixu fihom — inklużi aħna stess.

Ħarsa aktar mill-qrib lejn tliet sustanzi li jniġġsu

Jekk nikkonċentraw fuq tliet tipi biss ta’ sustanzi li jniġġsu, inkunu nistgħu nieħdu ftit idea tal-impatti serji li qed ikollna fuq il-pjaneta tagħna: il-partikuli, in-nitroġenu u l-ożonu fil-livell tal-art. Dawn jixirqilhom attenzjoni partikolari minħabba l-effetti kumplessi u potenzjalment estensivi tagħhom fuq il-funzjonament tal-ekosistema, ir-regolazzjoni tal-klima u s-saħħa tal-bniedem. U huma spiss xprunati mill-istess forzi komuni, pereżempju, l-industrijalizzazzjoni, il-globalizzazzjoni u l-konsum dejjem jiżdied.

L-emissjonijiet ta’ ħafna sustanzi li jniġġsu l-arja naqsu b’mod sostanzjali matul dawn l-aħħar deċennji fl-Ewropa, u l-politika tal-arja hija waħda mill-istejjer ta’ suċċess kbir tal-isforzi ambjentali tal-UE. B’mod partikolari, din il-politika naqqset l-emissjonijiet tas-sulfur, li huwa l-komponent prinċipali tax-‘xita aċiduża’, b’mod drammatiku.

Madankollu, aħna qegħdin inkomplu ngħabbu lill-ambjent b'tagħbija dejjem aktar kumplessa ta' sustanzi li jniġġsu, li l-effetti potenzjali tagħhom fuq is-saħħa pubblika u l-ambjent mhumiex mifhuma tajjeb. Huwa stmat li bejn 70 000 u 100 000 sustanza kimika jinsabu diġà fil-kummerċ u dan in-numru qiegħed jikber b'pass mgħaġġel. Kważi 5 000 minn dawn is-sustanzi huma prodotti f'volumi kbar, b'aktar minn miljun tunnellata fis-sena.

- Il-materja ta' partikuli, terminu li jintuża biex jiddeskrivi varjetà ta' partikuli żgħar ħafna minn sorsi bħad-dħaħen tal-vetturi u ħiters domestiċi, taffettwa l-pulmun. L-espożizzjoni fit-tul u fl-ogħla livell tista' twassal għal varjetà ta' effetti fuq is-saħħa, li jvarjaw minn irritazzjoni minuri tas-sistema respiratorja sa mewt qabel iż-żmien.

- It-tniġġis tan-nitroġenu jaffettwa l-kwalità tal-ilma ta' taħt l-art u jwassal għall-ewtrofikazzjoni tal-ilma ħelu u l-ekosistemi tal-baħar. Wara l-applikazzjoni tad-demel u l-fertilizzanti fl-art agrikola, in-nutrijenti żejda jistgħu joħorġu fl-arja jew inixxu bħala nitrat fl-ilma ta' taħt l-art jew jiskulaw mal-ilma tal-wiċċ. Din it-tagħbija ta' tniġġis tal-ilma ħelu finalment tintrema fl-ibħra kostali, fejn jista' jkollha konsegwenzi serji.

- Għalkemm jaġixxi bħala saff protettiv fil-għoli fuq id-dinja, l-ożonu (O_3) jista' jagħmel il-ħsara. It-terminu 'Ożonu fil-livell tal-art' jirreferi għall-ożonu fl-arja qrib il-wiċċ tal-art. Dan ma joħroġx direttament fl-arja iżda jifforma meta jitħalltu flimkien sustanzi oħrajn. L-espożizzjoni għall-ożonu fil-livell tal-art jista' jkollha implikazzjonijiet serji fuq is-saħħa tan-nies u tista' tnaqqas il-produzzjoni tal-uċuħ tar-raba'. Il-produttività u l-kompożizzjoni tal-ispeċijiet tal-ħabitats naturali jistgħu jinbidlu, tant li jpoġġu l-bijodiversità f'riskju.

Inżommu għajnejna fuq id-Dinja

Fil-kuntest ta' din l-isfida dejjem aktar kumplessa tat-tniġġis, l-informazzjoni hija importanti ħafna għal skopijiet xjentifiċi u ta' tfassil tal-politika. Madankollu, l-EEA hija impenjata wkoll li tipprovdi aċċess lill-pubbliku ġenerali għal informazzjoni ambjentali rilevanti, f'waqtha u li tista' tinftiehem. Fi kliem sempliċi, aħna rridu ninvolvu lin-nies fid-djalogu u nagħtuhom is-setgħa.

Għal ħafna mill-utenti, ovvjament, id-dejta mhux ipproċessata tista' tkun xi ftit jew wisq mingħajr tifsira. L-għan huwa li din issir aċċessibbli f'formats li jkunu aċċessibbli u rilevanti. B'ħidma flimkien ma' Microsoft, l-EEA qiegħda timplimenta dawn l-ideat. It-teknoloġiji ġodda tal-informazzjoni u l-komunikazzjoni jfissru li – f'post wieħed – issa nistgħu niġbru, norganizzaw u niksbu aċċess għal dejta ta' tipi differenti minn għadd potenzjalment kbir ta' sorsi.

Il-pjattaforma ġdida 'Eye on Earth' tipprovdi informazzjoni dwar l-ilma tal-għawm lokali u l-kwalità tal-arja, ibbażata fuq dejta qrib il-ħin reali mill-istazzjonijiet ta' monitoraġġ u l-immudellar bil-kompjuter. Hija taqleb id-dejta xjentifika pjuttost 'xotta' u kumplessa f'format li huwa rilevanti għal u jista' jinftiehem minn aktar minn 500 miljun ċittadin tal-UE, fl-aħħar mill-aħħar f'25 lingwa.

Water Watch, pereżempju, tagħti lill-utenti aċċess faċli għal informazzjoni dwar il-klassifikazzjonijiet tal-kwalità tal-ilma miksuba minn 21 000 punt ta' monitoraġġ f'postijiet tal-għawm f'27 pajjiż Ewropew. Bl-użu tat-Teknoloġija Virtwali tal-'Earth Mapping' tal-Microsoft, dawk li jżuru s-sit jistgħu jiffokaw fuq żona magħżula tal-mappa tal-Ewropa online jew, alternattivament, jistgħu jittajpjaw isem ta' bajja partikolari fil-kaxxa tat-tfittxija.

Innovazzjoni: l-eżempju tal-enerġija

‘Qisek sibt labra f’munzell ħuxlief’ huwa kif Ocean Nutrition Canada tiddeskrivi l-iskoperta li għamlet il-kumpanija ta’ mikroorganiżmu moħbi fl-alka li kapaċi jipproduċi ż-żejt tat-tip triacylglycerol — bażi għall-ġenerazzjoni tal-bijofjuwil — b’rata ta’ 60 darba aktar minn tipi oħrajn ta’ alka li kienet tintuża qabel.

Billi jikkonvertu d-dijossidu tal-karbonju u d-dawl tax-xemx f’lipidi (aċidi grassi) u żjut, ċerti tipi ta’ alka jistgħu jiġġeneraw sa 20 darba aktar fjuwil għal kull 3.6. tomniet ta’ art mill-uċuħ tar-raba’ tradizzjonali.

Dan il-proġett huwa biss eżempju wieħed tar-riċerka li qiegħda ssir dwar l-għażliet ġodda tal-karburanti madwar id-dinja. Il-mikroalka b’ċellola waħda fiha żjut simili għaż-żjut veġetali li diġà ntużaw b’suċċess bħala bijofjuwils. Dan iż-żejt tal-alka jista’ tabilħaqq ikun l-aktar soluzzjoni li tirrispetta l-ambjent disponibbli biex titnaqqas l-impronta tal-karbonju li nħallu warajna kull darba li nsuqu karozza, nixtru frott li jinġieb mill-bogħod jew nivvjaġġaw bl-ajru.

Kuntrarju għall-fjuwils fossili, li jarmu l-karbonju, il-mikroalka tikkonsma d-dijossidu tal-karbonju (CO_2) fl-atmosfera hija u tikber. B’riżultat ta’ dan, il-fjuwil tal-alka ma jiżdiedx mal-emissjonijiet netti tal-karbonju.

Barra minn hekk, kuntrarju għal sorsi oħrajn ta’ bijofjuwil bħal qamħirrun, il-mikroalka ma teħtieġx l-iżvijar tal-art agrikola mill-produzzjoni tal-ikel. Fil-fatt, skont il-Kunsill Nazzjonali tar-Riċerka tal-Kanada – fuq quddiem nett f’dan il-qasam tar-riċerka, xenarju ideali jkun li l-mikroalka tiġi kkultivata fl-ilma muniċipali li jintrema, li huwa mimli fertilizzanti bħall-ammonja u l-fosfati. Id-dijossidu tal-karbonju jista’ jiġi ddevjat mix-xaftijiet ta’ ventilazzjoni industrijali sabiex jiġi pprovdut is-sors tal-karbonju. Ebda sors ieħor ta’ bijofjuwil ma jista’ jitkabbar b’dan il-mod.

Ocean Nutrition Canada hija fil-fatt kumpanija li tipproduċi supplimenti tal-ikel u kienet qiegħda tfittex ingredjenti ġodda meta għamlet l-iskoperta tagħha. Din ir-realtà turi perfettament, kemm il-potenzjal kif ukoll il-kunflitti li ser niffaċċjaw fil-ġejjieni. Għandna nużaw uċuħ tar-raba’/riżorsi biex nitimgħu lilna nfusna jew biex noħolqu l-fjuwil? Nistgħu noħolqu innovazzjonijiet fit-triq tagħna ’l quddiem?

Eye on Earth tagħti wkoll lill-membri tal-pubbliku ċ-ċans li jagħtu l-opinjoni tagħhom dwar il-kwalità tal-bajjiet, tal-ilma u tal-arja, billi jissupplimentaw u jivvalidaw (jew forsi jikkonfutaw) l-informazzjoni uffiċjali. Din il-komunikazzjoni f'żewġ direzzjonijiet hija pass importanti lejn l-involviment ta' xulxin u l-għoti tas-setgħa lil xulxin.

Matul is-snin li ġejjin, aħna nittamaw li nkomplu ntejbu s-servizz tagħna, b'tipi ġodda ta' informazzjoni, li jkunu ġejjin kemm mill-monitoraġġ xjentifiku kif ukoll minn sorsi oħrajn, inklużi perspettivi lokali jew indiġeni.

Żur is-sit elettroniku ta' Eye on Earth fuq:
www.eyeonearth.eu

L-Ewropa qiegħda tiġġedded

L-aċċess sigur għar-riżorsi naturali huwa kruċjali għall-Ewropa. Dan huwa partikolarment minnu fil-kuntest tad-domanda għall-enerġija globali, fejn l-iskarsezza akbar tal-fjuwils fossili tista' tistimula bidla għal sorsi tal-enerġija li huma disponibbli lokalment.

Bidla għal sorsi tal-enerġija ġodda tista' taffettwa l-ambjent tal-Ewropa. L-impatti potenzjali jinkludu ż-żieda fit-teħid tal-art għall-bijofjuwils, it-tfixkil tal-ekosistemi permezz ta' kapaċità ġdida tal-idroenerġija, it-tniġġis mill-ħsejjes u viżwali mit-turbini tar-riħ, u t-tniġġis u l-emissjonijiet ta' gassijiet b'effett ta' serra mill-esplojtazzjoni tax-*shale* taż-żejt. L-espansjoni tal-kapaċità tal-enerġija nukleari għandha tistimula d-dibattitu pubbliku dwar il-ħażna tal-iskart u r-riskji tas-sigurtà.

Jeħtieġ li nniedu innovazzjonijiet u nsibu niċeċ tas-suq li jnaqqsu l-ħtieġa globali tagħna għall-minerali, il-metalli u l-enerġija, filwaqt li niżviluppaw teknoloġiji u soluzzjonijiet ġodda. Aħna diġà ninsabu fuq quddiem nett fil-qasam tal-enerġija mix-xemx, mir-riħ u mill-baħar.

Earth 2050 global megatrend: It-tniġġis – Iż-żieda fl-użu tas-sustanzi kimiċi

Fil-preżent, il-maġġoranza tas-sustanzi kimiċi jiġu prodotti mill-hekk imsejħa 'pajjiżi żviluppati', iżda l-produzzjoni qiegħda tiżdied malajr b'aktar mid-doppju fl-Indja, fiċ-Ċina, fil-Brażil, fl-Afrika t'Isfel u fl-Indonesja. Is-sehem ekonomiku tagħhom tal-produzzjoni totali ta' sustanzi kimiċi fid-dinja huwa mistenni li jiżdied għal madwar 30 % sal-2020 u kważi 40 % sal-2030.

Għaliex dan l-użu dejjem jiżdied tas-sustanzi kimiċi huwa importanti għalik?

Il-konsegwenzi potenzjali tax-xejriet tat-tniġġis globali għall-Ewropa jinkludu l-impatti ulterjuri fuq is-saħħa tal-bniedem u l-ekosistemi. L-ilma tax-xorb u tal-għawm perikoluż u l-ikel ikkontaminat, kemm mill-prodotti Ewropej kif ukoll mill-prodotti importati, jikkawżaw riskji immedjati. Ir-riskji jistgħu jkunu marbuta wkoll mal-importazzjoni dejjem tiżdied ta' prodotti kimiċi industrijali intermedjarji u finali. Fl-Ewropa, il-problema tan-nitroġenu reattiv hija partikolarment evidenti fil-Baħar Baltiku, fejn l-istatus ekoloġiku attwali huwa diġà ħażin.

Graff 5: Il-produzzjoni tas-sustanzi kimiċi

Huwa stmat li bejn 70 000 u 100 000 sustanza kimika qegħdin jiġu prodotti f'volumi għolja, b'aktar minn miljun tunnellata fis-sena. Il-pajjiżi tal-OECD huma l-akbar produtturi tas-sustanzi kimiċi, iżda l-produzzjoni qiegħda tiżdied malajr b'aktar mid-doppju fl-Indja, fiċ-Ċina, fil-Brażil, fl-Afrika t'Isfel u fl-Indonesja.

Għal aktar informazzjoni ara: Global megatrends: it-tagħbija dejjem tikber tat-tniġġis ambjentali:
www.eea.europa.eu/soer/europe-and-the-world/megatrends

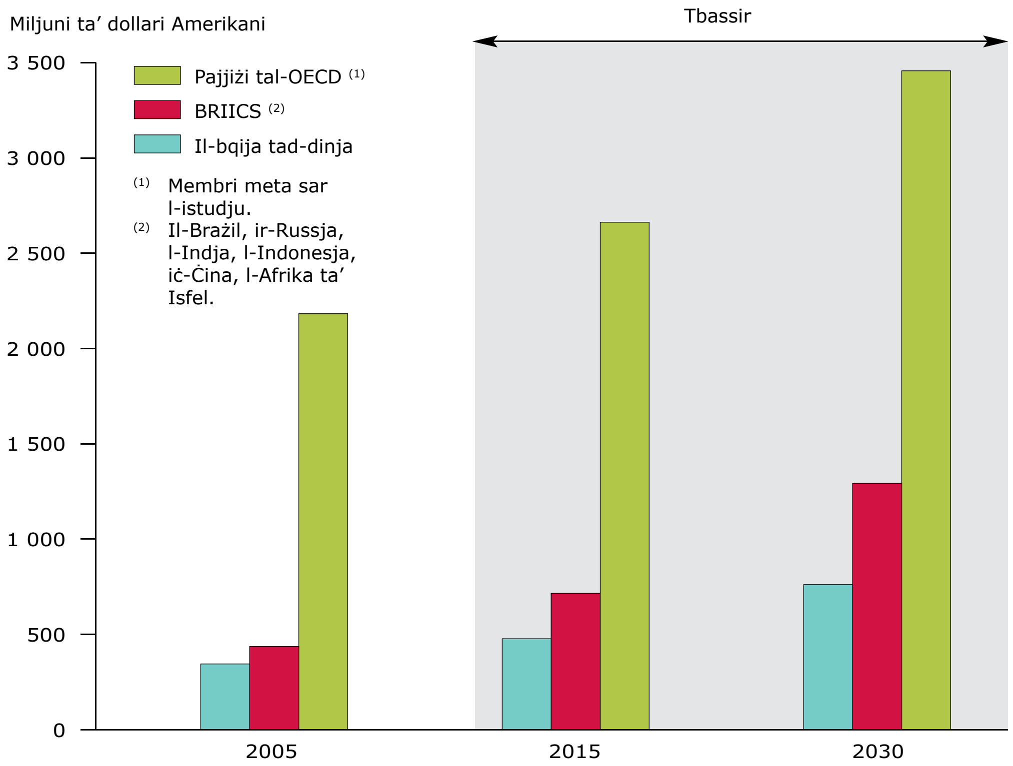

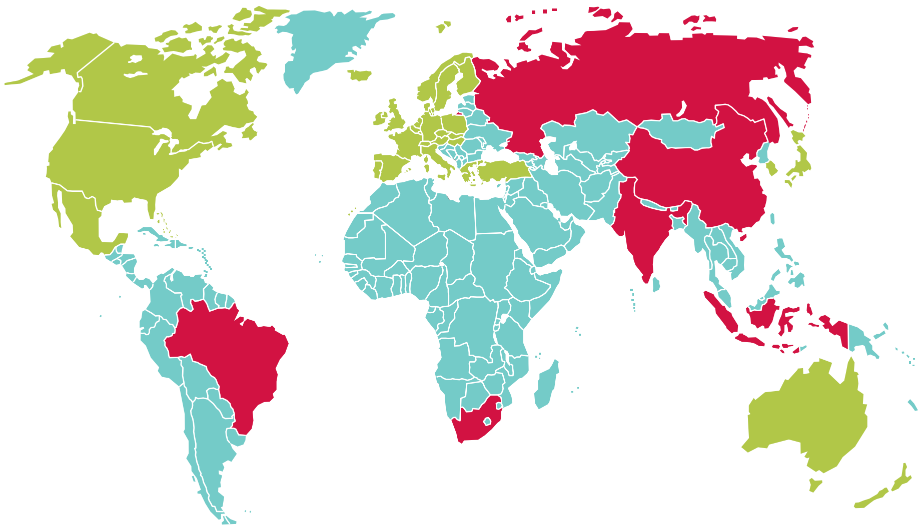

Sors: OECD, 2008, Perspettiva Ambjentali tal-OECD sal-2030.

6. DINJA URBANA

SSO
CAPPUCC

6. DINJA URBANA

Kont taf? Belt taffettwa żona kbira madwar il-konfini tagħha. Pereżempju, huwa maħsub li Londra weħidha teħtieġ żona ta' kważi 300 darba aktar mid-daqs ġeografiku tagħha biex tissodisfa d-domandi tagħha u biex tiddisponi mill-iskart u l-emissjonijiet tagħha.

SOER 2010

Ninsabu lejn l-aħħar ta' Settembru u l-aħħar xita monsun laqtet lil New Delhi bis-saħħa. Il-belt kapitali Indjana hija milquta minn sħana kbira – fuq it-30 grad, u umdità. Ix-xita waqfet iżda kullimkien jinsab imfawwar bl-ilma. Barra minn hekk, fil-belt għadha kif ġiet ikkonfermata tifqigħa tad-deni dengue li jinġarr min-nemus.

Magħrufa bħala l-Yamuna Pushta jew 'Yamuna embankment', il-komunità illegali fil-Grigal tal-belt normalment tkun mifruxa għal mili sħaħ fuq il-pjanuri tal-għargħar fuq kull naħa tax-xmara kbira. Issa, il-pjanuri nnifishom jinsabu mgħarrqa għal kollox. Mewġa kbira ta' nies diġà ffollaw fuq l-awtostrada hekk kif għexieren ta' eluf ta' nies li jgħixu fil-kwartieri tal-foqra qegħdin jabbandunaw l-irħula gabubi u foqra tagħhom tul ix-xmara u qegħdin ifittxu kenn.

Il-komunitajiet jikkampjaw fuq l-awtostrada b'kull ħaġa li jkun għad fadlilhom, ftit passi biss bogħod mit-turrent qalil l-ieħor ta' Delhi: it-traffiku. Daqsxejn ta' tarbija żgħira torqod fuq il-konkrit iebes, jarda jew tnejn bogħod mit-triq, imgeżwra f'kutra. Tfajla żgħira tomxot xagħarha twil u skur b'mod metikoluż taħt l-għata magħmula mill-plastik tad-dar tagħha. Persuna oħra tikteb messaġġ fuq it-telefon ċellulari tagħha waqt li timla kontenitur bl-ilma tax-xorb minn trakk tal-ilma.

Grandes tendances mondiales sur le Megatrends globali fil-ġenb tat-triq

Meta naħsbu dwar il-globalizzazzjoni, rari naħsbu dwar il-kwartieri tal-foqra, iżda n-nies ta' Yamuna Pushta huma parti minn fenomenu globali. Biljuni ta' nies qegħdin jinġabru fil-bliet u ż-żoni urbani tagħna, u jħallu warajhom l-artijiet u l-ambjenti rurali. Għall-ewwel darba fl-istorja, aktar minn 50 % tal-popolazzjoni tad-dinja qiegħda tgħix f'żoni urbani. Sal-2050, madwar 70 % minna x'aktarx li jkunu qegħdin jgħixu f'żoni urbani, imqabbla ma' inqas minn 30 % fl-1950 (UNDESA, 2010).

L-ibliet qegħdin jilħqu wkoll daqsijiet storikament bla preċedenti. In-numru dejjem jikber ta' bliet kbar ħafna madwar id-dinja qiegħed ipoġġi limitazzjonijiet enormi fuq is-sistemi ta' appoġġ għar-riżorsi naturali tagħhom. It-tkabbir saħansitra aktar mgħaġġel fl-ibliet żgħar u ta' daqs medju jista' jkun saħansitra aktar importanti minn perspettiva ambjentali.

L-ibliet jikkonċentraw fuq l-investiment u l-opportunitajiet tax-xogħol, billi jippromwovu t-tkabbir ekonomiku u ż-żieda fil-produttività. Huma jipprovdu impjiegi bi dħul ogħla, kif ukoll aċċess akbar għal prodotti, servizzi u faċilitajiet, kif ukoll għal titjib fis-saħħa, fil-litteriżmu u fil-kwalità tal-ħajja. Dawn l-opportunitajiet iħajru lir-residenti rurali biex ifittxu ħajja aħjar u dħul ogħla fiż-żoni urbani.

Madankollu, fin-nuqqas ta' tmexxija b'saħħitha, it-tkabbir urban rapidu jista' jikkawża sfidi ambjentali kbar billi jżid kemm il-konsum kif ukoll il-faqar urban.

L-istatistika tan-Nazzjonijiet Uniti dwar il-Ħabitats tissuġġerixxi li hemm 1.1 biljun ruħ jgħixu fi kwartieri urbani tal-foqra madwar id-dinja. Bil-popolazzjoni tkompli tiżdied, aktar u aktar nies qegħdin jiċċaqilqu lejn żoni urbani madwar id-dinja u din it-tendenza mistennija tissokta.

Filwaqt li l-maġġoranza tal-popolazzjoni li ssofri minn deprivazzjoni severa għadha qed tgħix f'żoni rurali, hemm ukoll proporzjon kbir u li qiegħed ikompli jikber ta' nies li qegħdin jgħixu f'żoni urbani, għalkemm huwa maħsub li l-ammont eżatt ta' dawn in-nies huwa sottovalutat fl-istatistika uffiċjali. Importanti ninnotaw li l-proporzjon tal-foqra li jgħixu f'żoni urbani qiegħed jiżdied b'rata aktar mgħaġġla f'ħafna pajjiżi li qegħdin jiżviluppaw mir-rata globali ta' tkabbir tal-popolazzjoni urbana.

Infasslu l-ġejjieni

L-ibliet huma ekosistemi: huma sistemi miftuħa u dinamiċi li jikkonsmaw, jittrasformaw u jirrilaxxaw il-materjali u l-enerġija; huma jiżviluppaw u jadattaw; huma jiġu fformati mill-bnedmin u jinteraġixxu ma' ekosistemi oħrajn. Għalhekk, huma għandhom jiġu ġestiti bħal kwalunkwe tip ieħor ta' ekosistema.

Permezz ta' kunsiderazzjoni mill-ġdid tad-disinn urban, l-arkitettura, it-trasport u l-ippjanar, aħna nistgħu npoġġu l-ibliet u l-pajsaġġi urbani tagħna fuq quddiem nett fil-mitigazzjoni tat-tibdil fil-klima (eż. it-trasport sostenibbli, l-enerġija nadifa u l-konsum baxx) u l-adattament (eż. djar fuq wiċċ l-ilma, ġonna vertikali). Barra minn hekk, l-ippjanar urban aħjar għandu jtejjeb il-kwalità tal-ħajja għal kulħadd billi jfassal spazju urban kwiet, mingħajr perikli, nadif u li jirrispetta l-ambjent. Huwa joħloq ukoll opportunitajiet ta' impjiegi ġodda billi jistimola s-suq għal teknoloġiji ġodda u arkitettura ħadra.

Minħabba li fihom konċentrazzjoni ta' nies u attivitajiet, l-ibliet huma importanti għall-Ewropa u għad-dinja kollha kemm hi. Il-problemi tagħhom ma jistgħux jissolvew fil-livell lokali biss. Hemm bżonn ta' integrazzjoni aħjar tal-politika u tmexxija ġdida, li jinvolvu sħubija mill-qrib u koordinazzjoni fil-livell lokali, nazzjonali u Ewropew. Tabilħaqq, politika effettiva u magħquda hija kruċjali fid-dinja interkonnessa li ngħixu fiha.

Earth 2050 global megatrend: ngħixu f'dinja urbana

Dinja li qiegħda ssir dejjem aktar urbana probabbilment tfisser żieda fil-konsum u prosperità akbar għal ħafna. Iżda hija tfisser ukoll faqar akbar għall-persuni żvantaġġjati li jgħixu f'żoni urbani. Il-kundizzjonijiet ħżiena tal-għajxien fiż-żoni urbani u r-riskji ambjentali u tas-saħħa assoċjati, jistgħu jħallu impatt fuq iż-żoni kollha tad-dinja, inkluża l-Ewropa.

Għaliex l-urbanizzazzjoni hija importanti għalik?

Id-disinn u t-tmexxija taż-żoni urbani, partikolarment fix-Xlokk tal-Ażja, ser ikollhom impatti qawwija fuq l-emissjonijiet globali tal-gassijiet serra u d-domanda għar-riżorsi. Ladarba tinbena, belt tista' ssibha diffiċli biex titbiddel b'mod fundamentali. L-abitanti jadattaw għal dawn il-kundizzjonijiet u jista' jkun diffiċli biex l-imġiba tagħhom tinbidel. F'ħafna postijiet fid-dinja li qiegħda tiżviluppa, l-ibliet bħalissa qegħdin jirriskjaw li jingħalqu f'mudelli ta' żvilupp urban b'enerġija u riżorsi intensivi għad-deċennji li ġejjin.

F'dinja interkonnessa ħafna, il-bidliet fl-urbanizzazzjoni u l-mudelli ta' konsum relatati ser jaffettwaw l-aktar lill-Ewropa indirettament. L-impatti jistgħu jinkludu tibdil fil-mudelli Ewropej tal-użu tal-art ikkaġunat minn kompetizzjoni aktar iebsa għar-riżorsi u t-theddida ta' mard li jiżviluppa u jinxtered globalment.

Graff 6: Xejriet urbani

Għall-ewwel darba fl-istorja, aktar minn 50 % tal-popolazzjoni tad-dinja jgħixu f'żoni urbani. Sas-sena 2050, madwar 70 % tan-nies x'aktarx li ser ikunu urbani (UNDESA, 2010). L-istudjużi tad-demografija jikkalkolaw li l-Ażja ser tilqa' fiha aktar minn 50 % tal-popolazzjoni urbana globali sal-2050.

Għal aktar informazzjoni ara: Global megatrends: ngħixu f'dinja urbana: **www.eea.europa.eu/soer/europe-and-the-world/megatrends**

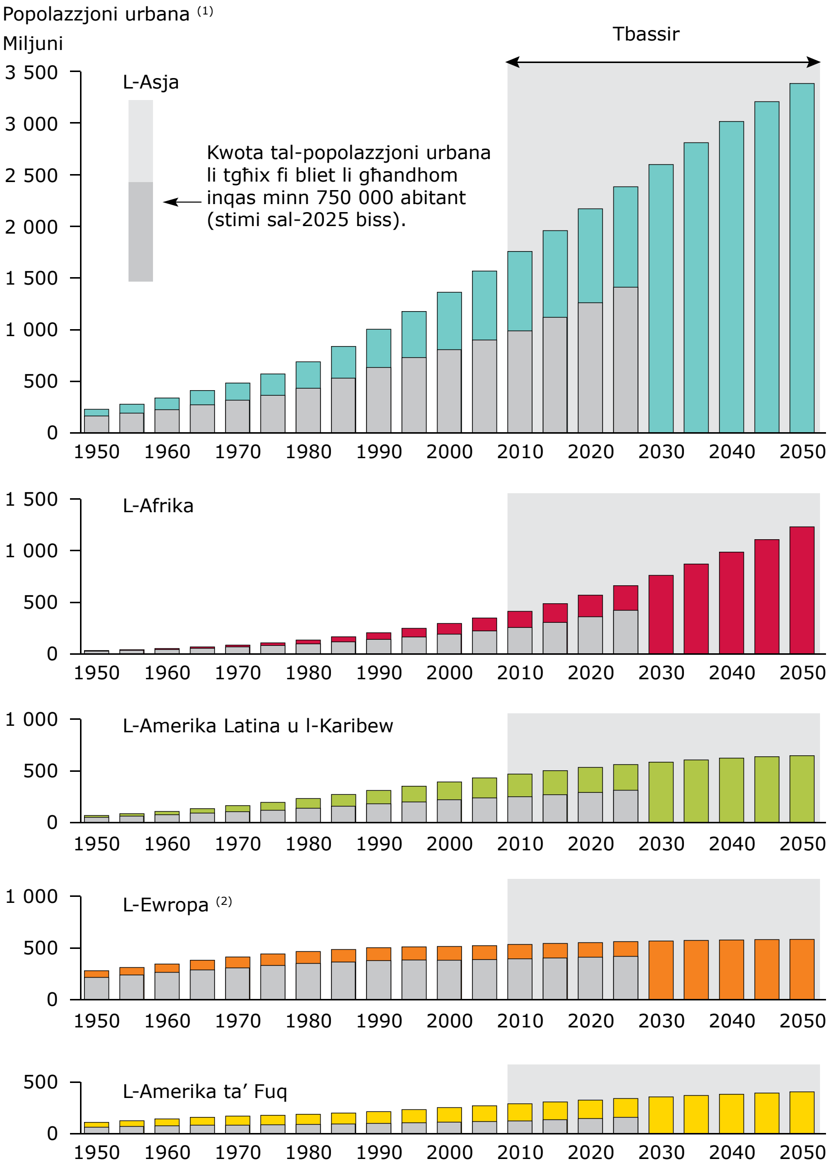

(1) Id-definizzjoni ta' "żona urbana" tvarja minn pajjiż għal ieħor.

(2) l-Albanija, Andorra, l-Awstrija, il-Belarus, il-Belġju, il-Bosnja-Ħerzegovina, il-Bulgarija, il-Gżejjer tal-Kanal, il-Kroazja, ir-Repubblika Ċeka, id-Danimarka, l-Estonja, il-Gżejjer Faeroe, il-Finlandja, Franza, il-Ġermanja, Ġibiltà, il-Greċja, l-Istat tal-belt tal-Vatikan, l-Ungerija, l-Islanda, l-Irlanda, il-Gżira ta' Man, l-Italja, il-Latvja, il-Liechtenstein, il-Litwanja, il-Lussemburgu, Malta, Monako, il-Montenegro, il-Pajjiżi l-Baxxi, in-Norveġja, il-Polonja, il-Portugall, Dik li kienet ir-Repubblika Jugoslava tal-Maċedonja, il-Moldova, ir-Rumanija, ir-Russja, San Marino, is-Serbja, is-Slovakkja, is-Slovenja, Spanja, l-Isvezja, l-Isvizzera, l-Ukraina, ir-Renju Unit.

Iż-żoni urbani tal-Oċeanja – mhux inklużi hawnhekk għal raġunijiet ta' leġibbiltà – huma mbassra li jilħqu t-38 miljun ruħ sal-2050 (attwalment 25 miljun).

Sors: Id-Diviżjoni tal-Popolazzjoni tan-NU, Il-Prospetti tal-Urbanizzazzjoni Dinjija: Ir-Reviżjoni tal-2009.

REFERENZI

- Angelini et al., 2007, ‘An outbreak of chikungunya fever in the province of Ravenna, Italy’, *Eurosurveillance* 12 (36).
- KE, 2008, *The Economics of Ecosystems and Biodiversity – an interim report,* il-Komunitajiet Ewropej.
- EEA, 2010, *Mapping the impacts of natural hazards and technological accidents in Europe,* Rapport Tekniku tal-Aġenzija Ewropea għall-Ambjent, Nru. 13/2010.
- Fraunhofer, 2009, USGS, 2004
- Gundimeda, H., Sanyal, S., Sinha, R. u Sukhdev, P., 2006, *Green accounting for Indian states project: the value of biodiversity in India’s forests,* TERI Press, New Delhi.
- Kharas, H., 2010, *The emerging middle class in developing countries*.
- OECD, 2008, *OECD Environmental Outlook to 2030.*
- Ota, A. B., 2006, *Responsible business behaviour in Orissa,* State Tribal Research Institute, il-Gvern ta’ Orissa, l-Indja.
- Rogers, D. u Randolph, S. 2000, *The Global Spread of Malaria in a Future, Warmer World;* Ahlenius H., 2005, UNEP/GRID-Arendal Maps and Graphics Library.
- Sarojini Thakur, 2008, Kap tat-Taqsima dwar is-Sessi, is-Segretarjat tal-Commonwealth, Komunikazzjoni
- In-Nazzjonijiet Uniti, 2010, *The Millennium Development Goals Report 2010,* in-Nazzjonijiet Uniti, New York.
- UNDESA, 2010, *World Urbanisation Prospects, the 2009 Revision,* id-Dipartiment tal-Affarijiet Ekonomiċi u Soċjali fi ħdan in-Nazzjonijiet Uniti, id-Diviżjoni tal-Popolazzjoni, New York.
- WWF, 2007, *Europe 2007 Gross Domestic Product and Ecological Footprint*, l-Uffiċċju tal-Politika Ewropea dwar il-Fond Dinji għan-Natura, il-Belġju.

KREDITI TAR-RITRATTI

Il-fotografija għandha post ċentrali f'Sinjali. L-EEA hija grata b'mod partikulari lejn il-fotografi John McConnico u Mark Craemer għall-għajnuna li taw lil Sinjali 2011.

EEA/John McConnico: Paġni 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 16, 32, 33, 36, 38, 41, 44, 45, 62, 63, 64
John McConnico: 12, 13, 24, 25, 55
Mark Craemer: Ritratt tal-Qoxra, 15, 19, 21
EEA/Ace & Ace: 59
Associated Press: 52, 53
Edun Clothing Company: 49
National Resource Council of Canada: 57
iStockphoto: 29, 66

L-EAA għandha d-drittijiet tar-ritratti ta' Sinjali li ssirilhom ir-referenza "EEA/John McConnico". Dawn ir-ritratti jistgħu jiġu riprodotti bil-kundizzjoni li ssirilhom ir-referenza "EEA/John McConnico". Għal iżjed dettalji dwar ir-ritratti ta' Sinjali, ibgħat email fuq: signals@eea.europa.eu

Aġenzija Ewropea ta' l-Ambjent
Kongens Nytorv 6
1050 Kopenħagen K
Id-Danimarka

Tel.: +45 33 36 71 00
Fax: +45 33 36 71 99

Web: eea.europa.eu
Mistoqsijiet: eea.europa.eu/enquiries

TH-AP-11-001-MT-C
10.2800/69937

ISBN 978-92-9213-187-6
9 789292 131876

L-Aġenzija Ewropea ta' l-Ambjent